

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਿਭਾਗੀਕ ਮੁਦਰਾਤ
ਮੁਦਰਾਤੀ ਕੰਪੀਰਾਏ-ਸੰਗਰ

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 25/3

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગુજરાતી કોપીરાયિટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૨૬૮૩

અર્થિક

પુસ્તકનું નામ અહોપોદા

વિષય ૫૨૨ : ૪

॥ श्री वल्लभ ॥

पाठपोथी.

शुक्लोना नित्य नियमनुं अभूद्य पुस्तक.

रथी प्रसिद्ध करनार

वैष्णव दामोदर रेवादास

व्यवस्थापक वैष्णवधर्मप्रकाश.
पुनादरा.

संवत् १८६५

सने १८०८

सर्व लक्ष स्वाधिन राप्प्या छे.

अमदावाह

महलीलाव उगदयदे पोताना श्री लक्ष्मी
प्रिन्टिंग प्रेसनां छाप्पुं.

अभूद्य.

અર્પણ પત્રિકા.

આચાર્ય તીલક ચતુરશીરોમણી શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્ય
કુલમણિ પૂજ્યપાદ ગોસ્વામી મહારાજશ્રી ૧૦૮

શ્રી બાળકૃષ્ણલાલજી મહારાજ
કાંકરેલી.

આપ કૃપાસિંધુ પુષ્ટિ માર્ગની ઉત્તતિ માટે તત્ત,
મન અને ધનથી જે અથાગ શ્રમ લાગે તથા
સેવકોનું દૃશ્યાણુ થાય તેવા ઉપાયો યોજવાની જે
પરોપકારી ભાગણીઓ ધરાવી સેવકોને પ્યાર સં-
પાદન કર્યો છે. જેના પ્રતાપે ભાવિક વૈષ્ણવોનાં
હૃદયો દુર થયાં છે તથા થાય છે. છતાંદી અગ-
ણીત ગુણોથી સાનંદાશ્ચર્ય પામી પાઠપોથી નામનું
વૈષ્ણવોના નિત્ય નિયમનું પુતક આપશ્રીની પ્રથ-
મશ્રી આજ્ઞા લઈ આપશ્રીને સવિનય અર્પણ કરું છું,

ચરણુરજ દામોદરદાસ

શેવક.

દામોદર રેવાદાસ.

વ્યવસ્થાપક વૈષ્ણવધર્મપ્રકાશ.

પ્રસ્તાવના.

વર્તમાન સમયમાં વર્તમાન પત્રો તથા માસિક પત્રો અને રવત્ર પુસ્તકો દ્વારા ધર્મ સંબંધી કં-
ઈક માહિતી પ્રથમ કરતાં વિશેષ મળે છે તોપણ
બીજાં અનેક સુખો કરતાં મુક્તિ મેળવવાનું સાધન
મળે તો હિતમ સુંખ કહેવાય.

દરેક વૈષ્ણવોને સદા સર્વદા શ્રી મહાપ્રભુજીની
આજ્ઞાનું આરે બની શકે તે તે પાઠો કરવા જોઈએ
પરંતુ તે પાઠો સંસ્કૃત ભાષામાં હોવાથી તથા તે
ભાષા જાણવાનું જ્ઞાન સઘળાઓને નહિ હોવાથી
સઘળાઓને એ પાઠ કરવાનો લાભ મળતો નથી
એટલુંજ નહિ પણ જેઓને એ ભાષાનું થોડું
પણ જ્ઞાન છે તથા વચ્ચી શકે છે તેઓ તેનો
અર્થ દરી શકતા નથી અને અર્થ જાણ્યા વગરને
પાઠ કરવો એ ગીતાના બદ્ધે ઘેટું લાવવા બરા-
બર છે તેથી સુદ્ધ ગુજરાતી લીપીમાં સંસ્કૃત પાઠો
લખી તેનો સુદ્ધ ગુજરાતીમાં અર્થ આપવા વૈષ્ણુ-
ઓને દરરોજ શ્રવણ તથા મનન કરવા જોગ પુ-
સ્તક તૈયાર કરવા કેટલાક વૈષ્ણવો તરફથી સૂચના
આવાથી તે સૂચનાને માન આપી સર્વ નાનાં મોટાં

બાળકો તથા સ્ત્રીઓ અને સધળા પુરુષો સહેલા-
 ઇથી પાંચી શકે તથા તેનો અર્થ સમજી શકે
 જોયું આ પુસ્તક તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે અને
 જેના આગ્રપથી વૈષ્ણુવધર્મ પ્રકાશ નામનું માસિક
 પત્ર નીકળે છે તે અખંડ ભૂતંડલાચાર્ય શુદ્ધાદૈત
 દેવ માર્તંડ ગોસ્વામી શ્રીમદ્ બાળકૃષ્ણલાલજી
 મહારજને આશપ્રત્યેની જાતની કૃપાના કૃત ગુતાયે
 એમની રપટ આગ્રાથી આ લઘુગ્રંથ અપણુ કર-
 વામાં આવ્યો છે.

આનાં પુરતકો લખવાનો આ અમારો પ્રથમ
 પ્રયાસ છે તથા તેને જેમ અને તેમ શુદ્ધ સરળ
 બાષામાં લખવા બનતી તજવીજ કરવામાં આવી
 છે તોપણ જેમ મનુષ્ય માત્ર દોષને પાત્ર છે તેમ
 આ પુસ્તકમાં જાણે અજાણે અઘ ગયેલી ભુત દ-
 ણિગોચર થાય તો તે તરફ નજર નહિં કરતાં
 એનો સાર ગ્રહણ કરવા સર્વને નમ્ર વિનંતી છે.

દાસ્તુન શુક્લ

શેવક.

પંચમી.

દામોદર રેવાદાસ.

સં. ૧૯૬૫

અવધાપક વૈષ્ણુવધર્મપ્રકાશ.

પાઠપોથીની અનુક્રમણિકા.

વિષય	પૃષ્ઠ
મંગળાચરણ	૧
નિત્ય નિયમ	૨
હિંદુના રુમય	૩
શ્રોત્ર	૪
દંતધાવન	૭
ગ્નાન	૮
નિલક	૧૦
મુદ્રા	૧૨
બગવત્સેવા	૧૫
ધરસેવા	૨૬
વૈષ્ણવ કૃત્યનું સ્પષ્ટિકરણ	૩૦
વૈષ્ણવ સ્વરૂપ	૩૧
સામાજ્યવતી સ્ત્રીના ધર્મ	૩૪
નિધવા સ્ત્રીઓના નિયમ	૩૬
સામાન્ય રિતે પાળવાના નિયમ	૩૭
અહમ સંબંધ અને તેની આવશ્યકતા	૩૯
વ્રતનો અધિકાર	૪૧
વ્રતના દિવસે કૃત્ય	૪૩
એકાદશી વ્રત નિર્ણય.	૪૫

વૈષ્ણવ તથા સ્માર્તને જુદી એકાદશી કરવાનું

કારણ.	૪૬
જન્માષ્ટમી.	૪૮
રામનવમી.	૪૯
દસિંહજયંતિ.	૫૧
વામનદ્વાદશી,	૫૪
ગૃહણ.	૫૫
આદ્યપક્ષ.	૫૭
શ્રી મુસાદજીનાં ઉપાજીવનાં નામ તથા તેમનાં	
શેષ્ય સ્વરૂપ,	૬૨
શ્રી ગોકુળ નાથજીનું વચનામૃત.	૬૪
નિત્ય નિયમનો પાઠ	
શ્રી સર્વોત્તમ સ્તોત્ર	૬૬
નવરત્ન સ્તોત્રમ્	૮૩
ચતુઃશ્લોકી.	૮૭
સિદ્ધાન્ત રહસ્યમ્	૮૯
કૃષ્ણાશ્રય.	૯૫
સેના ફલમ્	૧૦૦
પંચમધાનિ	૧૦૨
ચતુઃશ્લોકી ભાગવત.	૧૦૪
નારાયણ કવચ	૧૦૮

શ્રીવલ્લભ.

વૈષ્ણવોપયોગી

પાઠપોથી.

(નિત્યનિયમ).

મંગળાચરણ,

શ્રી કૃષ્ણકરણ મમઃ ॥

શ્રીમદ્વાયાર્પણક્રમદેવ્યો નમઃ ॥

શ્રી ગુણાદિ પદમ દયાલવે નમઃ ॥

ચિંતાસંતાન હંતારો, યત્પાદાંબુજરેણુવઃ ।
 રવીયાનાંતાન્નિખર્યાયં ન્મણુમાનિ મુહુર્મુહઃ ॥૧૧॥
 મદ્યુગ્રહતો જંતુઃ સર્વ દુઃખાતિગ્રો ભવેત્ ॥
 તમહં સર્વદા વંદે શ્રીમદ્ભ્રમનંદનં ॥૧૨॥

નિત્યનિયમ.

આયુષ્યના રક્ષણુ અર્થે મનુષ્ય માત્રજે સવારમાં જોટલું જ.
 લદી ઉઠી સકાય તેટલુ ઉઠતું જરૂરનું છે. તેમ કરવાથી શરીરની વ્યા-
 રોગપ્રતામાં વધારો થાય છે જોટલુંજ નહિં પણ દિવસના સમયમાં
 ધણે અવકાશ મળવાથી પોતાના કામકાજમાં શ્રેય મેળવાય છે. તેમજ
 ઐહિક તથા વૈદિક કર્મોનો સમસ્ત લાભ પ્રાપ્ત થાય છે.

વહેલા મૃતું અને વહેલા ઉઠવું તે ખાણુસને આરોગ્યતા, દ્રવ્ય
 અને ડહાપણુ આપે છે.

હિંવાનો સમય.

ઉપઃકાળમાં હિંતું ઉત્તમ છે, અરુણોદય મધ્યમ છે અને પ્રાતઃકાળમાં હિંતું એ અધમ છે. એ વખત સાથે ક્ષત્રીયાળનો ટાંધમ નાચે પ્રમાણે છે.

ઉપઃકાળ સવારના ચાર વાગે.

અરુણોદય સવારના પોણા પાંચ વાગે.

પ્રાતઃકાળ સવારના સવા પાંચ વાગે.

ઉપર પ્રમાણે ત્રણ પ્રકારના સમયમાં જેમ અને તેમ વેળાસર હિંવાની ટવ દરેક અનુષ્ઠે રાખવી જોઈએ. હિંતે પ્રથમ માળા તથા હસ્તનાં અને અધિકાર પ્રમાણે લઘિક્ષા ઉપવીતને સંભાળી તેના દ્યેન કરવાં. હસ્તના અમ્ભાગને ત્રિષે લક્ષ્મીનું, હસ્તના મુળમાં સર.

ર તીનું અતે હસ્ત મધે ઓવિંદનું સ્થાન છે માટે હડીને પરસ્પક્ષ એ-
ટલે શ્રીકૃષ્ણચંદ્રનું પોતાના હૃદયમાં પરિચિંતન કરવું. હાર પછી
ભગવદ્દર્શનથી હરી નીચે પ્રમાણે નામોનો ઉચ્ચાર કરવો.

નણે લોકને વિષે સુઃર શરીરચાળા, સ । હંદાવમાં સિદ્ધાર
કરનારા, કમળ જેવાં મનોહર નેત્રચાળા, ભક્તજનને પી ચાતકને વ-
પાદપુના મેઘની પેઠે આનંદ આપનારા, રંક જ્વનોની પીડાને હરનારા,
અખંડ ઐશ્વર્યના સ્વામી અતે ગોસાહેબના નાથ એવા શ્રી કૃષ્ણ પર-
માત્માનું પ્રાતઃનામમાં સમરણ કરું હું.

૧ શ્રી ગોવર્ધનનાથજી ૨ શ્રી નવનીતપ્રિયાજી ૩ શ્રી મથુરેશજી
૪ શ્રી ત્રિવૃક્ષનાથજી ૫ શ્રી દારકનાથજી ૬ શ્રી ગે કૃષ્ણનાથજી ૭ શ્રી
ગોકર્ણચંદ્રમાજી ૮ શ્રી મદનમોહનજી ૯ શ્રી અમરેશજી ૧૦ શ્રી ય-
મુનાજી ૧૧ શ્રી ગિરિરાજજી ૧૨ શ્રી વલ્લભાચાર્ય મહાપ્રભુજી ૧૩

ગોસ્વામી શ્રી ત્રિફલનાથજી ૧૪ શ્રી ગિરધરજી ૧૫ શ્રી ગોવિંદરાયજી
 ૧૬ શ્રી બાગદેવજી ૧૭ શ્રી ગોકર્ણનાથજી ૧૮ શ્રી રત્નનાથજી ૧૯
 શ્રી યદુનાથજી ૨૦ શ્રી ધનશ્યામજી તથા ૨૧ પેતાના ગુરુદેવ. એ
 રિતે એકબીજા નામોનો ધ્યાનપૂર્વક ઉચ્ચાર કરવો.

શૌચ.

સવાંમાં મલ, વાયુ તથા મૂત્ર અતિનું વિમર્શન કરવાથી આ-
 સુખ્યની વૃદ્ધિ થાય છે તથા આંતરડામાં થતો ધનઘડાટ, આદરો
 તથા પેટનું બારેપણું મંદી સુખ ઉભરે છે. મલ-મૂત્રના વેગને બળા-
 ત્કારે અટકાવવાથી શરીરમાં નાના પ્રકારના રોગોની ઉત્પત્તિ થવાનો
 સંભવ રહે છે. વળી કામ, ક્રોધ, લગ્ન અને શોક જેવા મનના વે-
 ગોને અટકાવવા પછી મલ-મૂત્ર આદિ શરીરના વેગોને અટકાવતા

નહિં. ગુદા આદિ જે મલ-મુત્ર વગેરેના માર્ગો છે તેઓને સાફ રાખવાથી ક્રાંતિ તથા મળ વધે છે, પવિત્રતા થાય છે, પરિશ્રમ મટે છે, પ્રુષ્ઠિ મળે છે, તેજા સારાં રહે છે અને રંજેગુણના વેગ મટી જાય છે.

શોચને માટે જળનું મોટું પાત્ર ભરીને યથાવકાશ ધરથી અઘવા ગામથી દૂર નૈરત્ય દિશામાં શોચ કરવા જવું. દેવભૂમિ, નદી, તળાવ, રાજમાર્ગ વગેરે સાર્વજનિક ઉપયોગના સ્થાનમાં કદી પણ એસવું નહિં. શોચ કરવા એસતાં પહેલાં વસ્ત્રથી મોં, નાક તથા આંધાને વીંટવું. ઉપવિત્ત જમણા કાને ચઢાવવું. ખુદ્દી બૂમિપર શોચ કરવા એસતાં પહેલાં બૂમને ધાનથી ઢાંકવી. કિવસે હિતરમુખે અને રાત્રિએ દક્ષિણમુખે એસવું. સૂર્યમન્મુખ પૂંક કરીને ડાબ ઢાળે પણ એસવું નહિં. શોચ કરતાં બોમ્બવું નહિં અને થુંકવું નહિં. શોચ કર્યા પછી મૂત્રપ્રિયને એક વાર, ગુદાને પાંચ વાર, ડાબા હાથને દશ

પૌર તથા શરી બૈંદ હાથ ભંગા કરીને સાત વાર આટીમહિત જળથી ધોવા. પછી અકેશ પગને પથુ ત્રણ ત્રણ વખત આટી તથા જળથી ધોવા. તે પછી કોગળા કરવા તેની રીત:-પિશ્તાબ કરીને ચાર, શોચ કરીને આઠ, જમ્બા પછી બાર અને વિષયગા અંતમાં સોળ કોગળા કરવાથી શુદ્ધ થવાય છે.

દંતધાવન.

ઢાંઠાવ'ણું તથા જે ઝાડનું દૂધ ઝરતું હોય તે ઝાડનું બાર આંગળ સાંયુ અને ટચક્ષી આંગળોની અણી જેટલું બહું દાંતલુ લઈ તેના પૂર્વભાગનો દૂધો કરી તેવડે દાંત સાફ કરવા તથા ચીરોચડે શુભની યોગ ઉતારવી.

સમય દોષ અને પ્રકૃતિનો વિચાર કરીને ચોખ્ખ રસ તથા યોગ

સક્રિયતાના ઝડપના સાક્ષ્યોનું દાતણ કરવું. અને દાંત સાફ કરવાને આવી રીતે દાતણ કરવાથી મોટું અગદી ગયું હોય તે સુધરે છે દાંત, જીભ તથા મૂખમાં રોગો થતા અંધ થાય છે.

દાતણ કરવામાં મુખ્યત્વે કરીને મધુરમાં મહુડો, તીખામાં કરંજ, કડવામાં જીંબડો અને તુલમાં ખેર શ્રેષ્ઠ છે. એટલુંજ નહિં પણ અંધ હો અથવા ખેરડી વગેરે પણ ઉપયોગમાં લેવાય છે. પરંતુ એટલું યાદ રાખવાનું છે કે વ્રતને દિવસે કાંઈનું દાતણ કરવાનું નથી પણ સારી રાખથી દાંત ધરીને મોં સાફ કરવું.

સ્નાન.

જરીરની શુદ્ધિને માટે સ્નાન કરવું અતિ આવશ્યક છે. સારી પ્રેરે જરીરને ત્રોણી સ્નાન કરવાથીજ આરોગ્યતા રહે છે. જરીરને

સુખાકારીમાં રાખવા માટે સ્નાન અતિ ઉપયોગી છે. ભાવપ્રકાશમાં કહ્યું છે કે:—નહાવાથી અંત્રે દીપ્ત થાય છે; શક્તિ વધે છે, આયુષ્ય વધે છે, ઉત્સાહ તથા બળની પ્રાપ્તિ થાય છે, ચળ મટે છે અને પરિશ્રમ, પરીતો, આલસ્ય, તરસ, બળનરા તથા પાપ દૂર થાય છે.

નહાતી વખતે પ્રથમ આંખે જળ લગાડી ચોટત્રીની ગાંઠ વાળી પ્રાણાયામ કરવો. પછી ત્રણ વાર સ્નાન કરવું. નહાતી વખતે પગના જળનો તથા એંદા જળના છાંટાનો બથાવ રાખવો. બોલવું નહિ. નહાયા પછી પ્રથમ રૂમાલથી મેઢું લૂછવું, પછી આંખું શરીર લૂછવું, પછી ઘેંચેલાં શુદ્ધ વસ્ત્ર પહેરવાં, તથા એંદવાં. પછી આસનઉપર બેસી દેહની શુદ્ધિ માટે ભગવાનનું ચરણોભૂત સુખમાં લેવું, પછી આંખે તથા રૂપાળે લગડવું તે પછી શુદ્ધ જગથી આય. મન કરી ચોટત્રીની ગાંઠ બાધવી.

તિલક.

પવિત્ર સ્થાન ઉપર દર્ભાસન, બનાત, મખમલ કે હિનની ધા-
બળીનું આગન પાથરી, તે ઉપર અથવા સારા પાટલાઉપર વસ્ત્ર
પાથરી બેસવું. પછી ચરણચત્ર લખતે કેસર, કંકુ, ચંદન અથવા
ગોપીચંદન એમાંથી મેતે તે લખ તિલક કરવું. રક્તવપુરાણના માર્ગથી
મહાત્મ્યમાં તિલક વિશે કહ્યું છે કે—‘વૈષ્ણવોએ આવપૂરેક ઉદ્ધવપુંડ
તિલક કરવું જોઈએ. તત્ત્વદીપ નિર્મલમાં કહ્યું છે કે—લલાટમાં
ડંગાકૃતિ એટલે ભગવાનના ચરણના આકારનું તિલક કરવું. વસુસ્થળ
એટલે હૃદયમાં બાડેલા કમળના આકારનું, જે બાહુપર વાંસના પત્રના
આકારનું, અતે બાહીના ઠેકાણાઓમાં દીવાની જ્યોતિના આકારનાં
તિલક કરવાં. આ તિલકો કરતી વખતે નીચેના નામોનો ઉચ્ચાર કરવો.

- ૧ સસાટમાં કેશવાયનમઃ ૭ જમણા કનના મુજે ત્રિવિક્રમાયનમઃ
- ૨ હુડીપર નારાયણાયનમઃ ૮ હાથી દેડે કરતાં વાગનયનમઃ
- ૩ હિદમમાં માધવાયનમઃ ૯ હાંમે હાથે કરતાં શ્રીધરાયનમઃ
- ૪ કંઈમાં ગોવિદાયનમઃ ૧૦ હાભાકાનના મુજે કરતાં ઋષિકેશાયનમઃ
- ૫ જમણી દેડે વિષ્ણુવેનમઃ ૧૧ પટે કરતાં પદ્મનાભાયનમઃ
- ૬ જમ્ણો હાથે મદિસનાયનમઃ ૧૨ બોઝીયે કરતાં દામોદરાયનમઃ

એ પ્રમાણે બાર ટેકાણે ભગવાનનાં દાદશ નામ સહ તિલક કરવાં. બાકી રહેલા કુકુમ્બને ઘેરને તે બળ વાસુદેવાયનમઃ એ મંત્ર બળી માથે ચઢાવવું. આહણેએ તો ઝંઝાર (પ્રણવમંત્ર) પૂર્વક ઉપર સર્જેલાં નામો બણી તિલક કરવાં એમ ઉપનિષદમાં કહ્યું છે.

મુદ્રા.

તિલક કર્યા પછી શ્રી ગોપીચંદનથી શરીરપર મુદ્રા ધારણ કરવી; ભગવદ્દેવા કરનારા દૈવ્યુવેને મુદ્રા કરવી અને જરૂરી છે. અહાશ્યોએ તથા દૈવ્યુવેએ વિશેષે કરી ઉપવીતની પેઠે નિત્ય જાંખ, ચક્રદિ ધારણ કરવાં તે ન ધારણ કરે તો દોષ લાગે છે. અહાનારદીય પુરાણમાં મળ્યું છે કે:-ગોપીચંદનની જાંખ ચક્રદિક મુદ્રાથી રહિત યજ્ઞ ને ભગવાનનું પૂજન કરે છે તેનું પુજન નિરક્ષણ થાય છે. અને શ્રી હરિ પછુ તેના ઉપર પ્રસન્ન થતા નથી.

મુદ્રા ધારણ કરવાનો ક્રમ નીચે પ્રમાણે છે.

રથળ	નામ	સંખ્યા
-----	-----	--------

૧ ભગણા બાહુના ખભાથી નીચલા ભાગમાં ચક્ર	૪
---------------------------------------	---

૬ તેની નીચે
 ૭ તેની નીચે
 ૮ તેની નીચે
 ૯ તેની આગળીઆગળીમાં બહે મળીને
 ૬ જમણાં રતન ઉપર વચમાં માર્ગ રોળી

ઉપરાઉપરી

૭ તેની વચે
 ૮ તેની આગળીઆગળીમાં
 ૯ હૃદયમાં
 ૧૦ હૃદયની ચારે આગળીએ
 ૧૧ સવાદમાં બ્રહ્મિ પાસે તિલકની વચે
 ૧૨ તેની ઉપર માથાના વાળ સુખી

નામમુદ્રા
 શંખ
 નામમુદ્રા
 પદ્મ
 ચક્ર
 ચંપ
 પદ્મ
 નામમુદ્રા
 નામમુદ્રા
 ગદા વા પદ્મ
 નામમુદ્રા

૧૩ હાથા બાહુના મૂળમાં અર્થોત્તર ખમાથી			
જશ નીચે	શંખ	૪	
૧૪ તેની નીચે	નામસૂત્રા	૧	
૧૫ તેની નીચે	ચક્ર	૬	
૧૬ તેની નીચે	નામસૂત્રા	૧	
૧૭ તેની બન્ને બાજુએ બન્ને મળાતે	મદા	૪	
૧૮ હાથા સ્તન ઉપર વચમાં માર્ગ રાખી			
ઉપરાઉપરી	ચક્રો	૩	
૧૯ વચમાં રાખેલા માર્ગમાં	શંખ	૨	
૨૦ તેની બંને બાજુએ બન્ને મળાતે	મદા	૪	
૨૧ જમણા કાનની નીચેથી કંઈ સુધી વચમાં		૧	
માર્ગ રાખીને	ચક્રો	૩	

૨૨ કંદના તિલકની નચે

ચક્ર અથવા શંખ

૨૩ નાભિ ઉપર

ચક્ર

૧

૨૪ જમણી તથા ડાબી બંને કડો ઉપર એકેક ચક્ર

ચક્ર

૨

૨૫ પીઠ ઉપર તથા શંધ ઉપર એકેક મળી

ચક્ર

૨

ભગવત્સેવા.

(૮૮)

વૈષ્ણવોને ભાવપૂર્વક ભગવત્સેવા કરવી એ મુખ્ય ધર્મ છે. દરરોજ ઋતુ અનુસાર પૂજું પ્રીતિપૂર્વક 'સેવા' કરવી. રાજસેવા કરવાની સર્વ પ્રકારે પોતાને અનુકુળ ન હોય તો પોતાના શ્રી ગુરુદેવના સેવ્ય સ્વરૂપની છત્રી ધરમાં પધરાંવી તેમની સેવા કરવી. તે સેવાની સરળ રીત નીચે પ્રમાણે છે.

નીચેનો શ્લોક બોલી (પ્રોક્ષણ) થોડું પાણી માથે છાંટવું:-

અપવિત્રઃ પવિત્રાવા
સર્વાવરથા મતોઽપિવા ॥

યઃસ્મરંતુ પુણ્ડરીકાક્ષં

સાક્ષાન્ન્યન્તરઃ શુચિઃ ॥ ૧ ॥

નીચે પ્રમાણે ત્રણવાર જોલી તર્યો કર્યાથયન કરવા.

* દેશવાયનમઃ

નાંરાયણાયનમઃ

માધવાયનમઃ

નીચેના મંત્ર જોલી શીખા બાંધવી.

* ઉપનયનાદિ સંસ્કાર પામેલા વૈષ્ણવોએ ૐ શબ્દ જોડી દેવા.

શ્રી ગવિંદાય વિદ્મહે વાસુદેવાય કીમહી

તત્ત્વઃ કૃષ્ણઃ પ્રયોદયાત્ ॥

ભગવદ્દરમરણ કરી આસનપર બેસી નીચે લખેલા ગાયત્રી મંત્ર

વડે રમ અથવા ત્રણ પ્રાણાયામ કરવાઃ—

હરિઃ કૃષ્ણઃ રામઃ વિષ્ણુઃ નન્દઃ પ્રાર્થુઃ પ્રેતઃ

શ્રી ગોવિન્દાય વિદ્મહે વાસુદેવાય કીમહિ

તત્ત્વઃ કૃષ્ણઃ પ્રયોદયાત્ ॥

ચોલતે ગોપીજનચલ્લભઃ સ પરમાત્મા ॥

એ પ્રાણાયામ કરવાની રીતઃ—

જમણા હાથનો આંગુરો તથા હૃદયો બે આંગળીઓવડે નાક
પછી એક તરફનું છિદ્ર દાખી ઉપર જણાવેલા મંત્ર મનમાં બોલતાં

પુરક એટલે ધીમે ધીમે શ્વાસ ચઢાવી, ફરીવાર તેજ મંત્ર મનમાં બોલાતાં
 ડુંબઠ એટલે બન્ને છિદ્રો દાખી શ્વાસને રોકી રાખી પછી રેચક
 એટલે પ્રથમ ઢાબેલા પિદ્મપરથી આંગળી ઉઠાવી લમ બીજાં છિદ્ર
 દાખી ઉપરનો મંત્ર મનમાં બોલતાં ધીરે ધીરે શ્વાસ ઉતારવો. આ
 પ્રમાણે ત્રણવાર, સાતવાર અથવા દશવાર પ્રાણાયામ કરવા.

નીચેનો શ્લોક બોલી સંકલ્પ કરવો એટલે હાથમાં થોડું પાણી
 દાખી તેને નીચે છોડી દેવું.

મત્રોપાપત સમસ્ત દુરિત ક્ષયદારા

શ્રીકૃષ્ણ પ્રિત્યર્થ પ્રાતઃ કૃષ્ણોપાસન મહંદરિણ્યે ॥

• ત્રિકાળ સંધ્યા સમયે નીચે પ્રમાણે સજ્જોડવાર કરવા.

પ્રાતઃકાળે સંધ્યા કરતી વખતે પ્રાતઃ મધ્યાહ્ન સમયે મધ્યાહ્ન
 અને સાયંકાળે સાયં એમ બેહું.

નીચેનો શ્લોક બોલી માર્જન કરવું એટલે માથા પર પા-
ણી છાંટવું:—

સર્વં તિર્યગ્મિત્રાલ્યાપઃ

પાત્રન્યઃ પાપ નાશિકાઃ ॥

અભિસંમાર્જનંકુર્વે

ત્રિરાટ્રયા પુનઃ પુનઃ

ભૂચાદિ સર્વં લોકસ્થ

દ્રષ્ટાસાક્ષાદ્દરિઃ સ્મૃતઃ ॥

અભિસંમાર્જનંકુર્વે

તદ્બ્રહ્મતામિરાત્મનઃ

॥ ૨ ॥

હાથમાં થોડું બળ લઇ નીચેનો શ્લોક બોલી તે બળ પીવું:—

(૨)

॥ ૧ ॥

अन्युत्पन्नं तत् प्रापेन्नयः

इत्युत्पन्नं दिवाकरः ॥

रक्षता रात्रिजपप

रात्रिस्त दवलपप

॥ १ ॥

यदिदं च इदितं आसित ।

सद्ये अहं इत्युत्पन्नं ॥ ५

रात्रा सायमां योऽहं नृण साध नीचे सप्रेक्षा मंत्र आशी त
नृण सुं धीते रात्रा तः प्र इति हेतुः--

पवित्रेणु पूतानयं

स्मिन्नः स्नातो भवद्विज ॥

इत्युत्पन्नं यत्पुत्रावन्दी

જસંશીન્ધવૃ મૈનસઃ

॥ ૧ ॥

શ્રીકૃષ્ણશરણ મમઃ એ અદ્વૈત મંત્રથી માળા ફેરવવી ની-
એના મંત્રથી પેતાની ચારે તરફ પ્રદક્ષિણાની ઘંટે પાણી છંટકું:-

અર્ચકૃષ્ણઃ પરબ્રહ્મ

બની શકે તેટલા પાઠ કરી આગળ બતાવ્યા પ્રમાણે આચ-
મન તથા પ્રાર્થનામામ કરવા. અને નવે પ્રમાણે કરનાસ તથા અગ-
ન્યાસ તથા પ્રાર્થનામામ જપ કરવો:-

કરનાસ એટલે બંને હાથને મુઠી વળ્યા જ્યાં રાખી નીચે
હાથેલા પ્રત્યેક મંત્ર બોલતાં જવો અને પ્રથમ અંગુઠો, પછી અં-
ગુઠા પાસેની આંગળી, ત્યાર પછી વચ્ચેની આંગળી, પછી ચોથી
અને છેવટે છેલ્લી આંગળીને હોડતા જવું તેમજ (કરતલકર પ્રદક્ષિણા)

નમઃ) જોડાની વખતે હથેળીઓનાં તળીઓ તથા પૃષ્ઠ ભાગ ઉપર
હથેળીઓ ફેરવવી.

શ્રી ઓવિન્દાય અંગુલિકાભ્યાં નમઃ ॥
વિદ્મહે તજનીભ્યાં નમઃ ॥

વાસુદેવાય મધ્યમાભ્યાં નમઃ ॥
ધીમહિ અંતમિત્રાભ્યાં નમઃ ॥

નમઃ કૃષ્ણઃ કનિષ્ઠિકાભ્યાં નમઃ ॥
પ્રયોદ્યાત્ કરતલકર પૃષ્ઠભ્યાં નમઃ ।

અંગનાસ જોડસે નીચે લાખ્યા પ્રમાણે પહેસે મંત્રે જાતી
ઉપર, જીજ્ઞે મંત્રે મસ્તક ઉપર અને ત્રોજે મંત્રે ચોટલીએ હાથ
લાગાડવો. ચોથે મંત્રે બન્ને હુમ્મજોપર અરસપરસ અડલાવી જોડસે

જમણો હાથ ડાબી ભુજપર અને ડાબો હાથ જમણી ભુજપર
 એકી વખતે સમાડવો. પાંચમો મંત્ર કહી આંખોને જમણો હાથ
 સમાડી છઠ્ઠે મંત્રે તાગી પાડી જમણો હાથ માથા પર ચુટીઓ
 વગાડતાં દેવવેળા-

શ્રી ઓવિન્દાય હૃદયાય નમઃ ॥

વિઘ્ને શિરસે સ્વાહા ॥

વાસુદેવાય શિષ્યાયૈતથદ્ ॥

ધીમહિ કવચાયહૈમ ॥

તત્ત્વઃ કૃષ્ણઃ નેત્રત્રયાયૈવાષદ્ ॥

પ્રત્યોદયાતે અસ્ત્રાદૃશ ॥

શુભ્યઃ સ્વરોમ્ છતિ દિગ્બંધઃ ॥

તાવ્ય પ્રમાણે જોશી શ્રી, ણ્ય પરમાત્માનું ધ્યાન તથા આ-
વાહન કરવું.

જળથી પૂરું થયેલા મેઘ જેવા સ્વામ વર્ણવાળા, કમળ જેવા
જેમનાં નેત્ર છે એવા, પારંગતાર્થિ અતેક સુવાસિક પુરુષના હારથી
સુશોભિત, કિરીટ કટકદિ આભન્વેથી શોભાયમાન, શરૂ કરના
ચંદ્ર જેવા ચાન્ત અને આહ્વાદક મુખવાળા. મોક્ષ-સમીપદ મુર-
લીને જેમણે શ્રીહરતમાં ધરણ્ય કરી છે એવા, શ્રુતિપિ ગોપીઓથી
પરિવિષ્ટ એટલે ઘેરાય રહેલા તથા દુનરાદિ પરિમલ મિશ્રિત ચંદન-
ના લેપ કરેલા છે એવા શ્રીદૃષ્ટ્ય પરમાત્માને (મહારા) ત્રિદેવ
સ્થાનરૂપિ હૃદયકમળમાં બિરાજમાન કરી ધ્યાન કરે છે.

અણાક્ષર આયત્રિ જપ થય રહ્યા પછી નીચે લખેલા શ્લોક
જોશી થોડું પાણી નીચે મુકવું.

અને નમવા યથાશક્તિ કૃતેન
શ્રીકૃષ્ણ ગાયત્રિ જપેનપરબ્રહ્મ સ્વરૂપી
શ્રી ગોપીજન વલ્લભઃ પ્રીયતાં.

નીચે પ્રમાણે બેલો સમર્પણ કરવું:-

પ્રીત્યયેદતયા સ્તુત્યા

જગન્મયો જગન્મયઃ ॥

ધર્મર્થ કામમેક્ષાણા

માત્રયે પુરુષેત્તમઃ

॥ ૧ ॥

નીચે સજેલાં નામ બેલી ત્રણ આચમન કરવાં.

કૃષ્ણાય નમઃ ॥

નારાયણાય નમઃ ॥

માધવાય નમઃ ॥

વર્ણાશ્રમ ધર્મનુસાર સદૃશ્યા ગાયત્રિ જપ વગેરે જે વૈદિક
નિત્ય કર્મ કરવાનાં હોય તે કરવાં પછી શ્રીના દર્શન તથા ચરણ-
સ્પર્શ કરી હૃદય ત પ્રણામ કરવા.

ન અટકાવી સકાય એવા મજબૂત કારણથી અથવા જરીર
બ્યાંધીથી ઉપર લખી રીત ન પળાય તો મંત્રદાયના યાત્રતા સદા-
ચાર પ્રમાણે ભગવદ્ પ્રમાદ તથા ભગવદ્ પ્રસાદી વૃજશી તથા
ભગવદ્ ચરણામૃત ઉપયોગના પદાર્થોમાં મેળવીને તેમાંનો દોષ માત્ર
પણ મટાડી પ્રસાદી કરી ઉપયોગમાં લેવા.

ધરસેવા.

ધરમાં મંદિર હોય તો તેમાં એક નાનું પિંધાસન ચોઢી મંદિ-

રના વેત પ્રમાણે રાખી તે ઉપર રૂએલ ગાદી તકીઆ મુકી તે પર
 એક મલમલની ચાદર ખીંછાવવી. મુખ વસ્ત્ર તકીઆ પર ધરી
 રાખવું. પીટના તકીઆપર મલમલનું સુંવાળું વસ્ત્ર ધડી વાળી ધરવું
 પછી ગાદીપર શ્રી ચિત્રજીને પધરાવવા. વસ્ત્ર ઝડવુંને અનુસરતાં
 ધરાવવાં. શુંબની માળા દર્યાદિ ને શૃંગાર હોય તે ધરવાં શ્રી-
 મરતક ઉપર મોરપીછમ્મહીત ખાદ્ય ધરવી. પછી દુલ્હની માળા
 ધરી ચર્યોવિંદમાં તુલસી સમર્પવાં. વેણુજી હોય તે ધરાવવાં. શુદ્ધ
 ખવિત્ર જળ ઝારી ભરવા સાર લાવી રાખ્યું હોય તેમાંથી ઝારી બરી
 તે પર વસ્ત્ર વીંટી પડવા પદ ધરવી. પછી શ્રીને દર્પણ દેખાડવું
 પછી એવો તથા મિત્રિ ને સમયે ને સિદ્ધ હોય તેનો એક કટા-
 રીમાં બોમ ધરવો. મંદિતનાં દાર મંગળ કરી બહાર બેસી પ્રાર્થના
 કરવી કે હે પ્રભુ ! શ્રીમહાપ્રભુજીની કાન્તમી તથા શ્રી ગુરુદેવની

શાન્તથી ભોગ આરોગીઓ. પછી અષ્ટાક્ષર મંત્રની પાંચ માળા તથા પોતાના શ્રીગુરુદેવના નામની એક માળા આવશ્યક ફેરવવી. શ્રીમદ્ ભગવત શ્રીમદ્ ભગવદ્ગીતા પુરુષોત્તમ સદૃશ તથા ષોડશ અંશ વગેરે જે વાંચનાં આવડતા હોય તેો યૈયાશક્તિ તેનો પાક કરવો. અથ પંચાક્ષર મંત્ર જપ કરવા જેવી અપરમ હોય તેો તેનો પશુ દરેક જપ કરવો જે તેવો અપરમ ધરમાં નહિ રહેતો હોય તેો નદી, તળાવ, વાવ કે જે જાળાશ્ય નજીક હોય તેમાં સ્નાન કરી અથ, પંચાક્ષર મંત્રનો જપ જરૂર કરવો.

શ્વધર્મોનુસાર સધ્યા ગાયત્રી જપ વગેરે જે વૈદિક નિત્યકર્મ કરવાનાં હોય તે કર્યા પછી ત્રણ તાલ વગાડી ભોગ સગવડો. આનંદ યમન મુખવચ્ચ કરાવી બીડી ધરાવવી. ઝારી ફરી ભરીને ધરવી. શ્રીના દર્શન તથા ચરણસંપર્ક કરી પછી મુખચર્યામાં અથવા

આંખીમાં પોઢડણ. મંદિરદાર મંગળ કરી દંડન્ટ પ્રણામ કરવા.
 પ્રસાદી જગતે પોતાને પીવાના જળની મથની (ઝેળી) માં મેળ-
 વડું. પ્રસાદી મેવા મીશ્રીતે રોઝા ઘણ હોય તેમાંના સર્વ પાર્થમાં
 મેળવવા પછી આહાર્ય હોય તો તેમણે પ્રસાદી અન્યથી બકી વૈશ્વદેવ
 કરવો. મધ્યાન્ સમયે ડાહ અતિથિ આવ્યો હોય તો તેને અવશ્ય
 પ્રથમ પ્રસાદ લેવડાવવો. આ ગૃહસ્થશ્રમીઓનો ધર્મ છે. અતિથિ
 વખતે ન મળે અથવા હમેશાં તેને પ્રસાદ લેવડાવવાની પોતાની
 શક્તિ ન હોય તો ગૈગ્રામ દાદવો પછી મહાપ્રસાદ લેવો. વૈશ્વવો
 એ કદી પણ અસમર્પિત વસ્તુ ખાનપાનમાં વાપરતી નહિ. એમ
 સિદ્ધાંત રહસ્ય ગ્રંથમાં શ્રી મહાપ્રભુજીએ આગ્રા કરી છે.

સાંજે રત્નન કરી વિધિ પ્રમાણે તિલક મુદ્રા ધારણ કરી સેવામાં
 તરફર અંબુ. હિત્યાપનથી શયનપર્યંતની સેવા સ્નેહપૂર્વક કરતી. શયન

થયા બાદ બહાર આવી પોતાના વર્ણાશ્રમ પ્રમાણે સાથે સંઘા ગાયત્રી તથા અષ્ટાક્ષરનો જપ નિત્યપાઠ ચયાવિધિ કરવા. પછી મહાપ્રસાદ લઈ પ્રથમ લખ્યા પ્રમાણે મુખશુદ્ધિ કરી બાંધી લઈ રવચ્છ થવું અવકાશ પ્રમાણે ભગવદવાર્તામાં જવું.

વૈષ્ણવકર્તવ્યનું સ્પષ્ટીકરણ.

મંત્રસાર નામના ગ્રંથમાં લખ્યું છે કે:—વૈષ્ણવોએ પ્રથમ અષ્ટાક્ષર મંત્રનો ઉપદેશ સેવો. એથી સાત ભક્તિનો અધીકારી થાય છે. શ્રવણ, કીર્તન, સ્મરણ, પાદસેવન, અર્ચન, વંદન અને દારપ મુખીની સાત પ્રકારની ભક્તિ કરતાં બ્રહ્મસંબંધ કરવાને લાયક થાય છે. પછી હથરના અનુગ્રહનું પાત્ર થાય ત્યારે આત્મનિવેગન કરી શકાય છે અને તેમ થાય ત્યારે તેની કરેલી સેવા પ્રભુ સાક્ષાત અં-

ગીઠાર કરે છે. સપ્ત તથા આત્મનિવેદન એએ ભક્તિનું પ્રભુ ચાતે દાન કરે છે. એ ભક્તિ ભગવાનની પરમ કૃપા હોય તેનેજ પ્રાપ્ત થાય છે. જતોણ સેવાથી દિગ્જેને જેમ વેદિક કર્મો કરવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થાય છે તેમ બ્રહ્મ સંબંધ કરવાથી ભગવાનની સેવાનો અધિકાર થાય છે માટે જીવને ભગવત્સેવા કરવાનો અધિકારી કરવો એ બ્રહ્મ સંબંધનું પ્રયોજન છે.

પદ્મપુરાણમાં શિવજીનું પાર્વતીપ્રતિ વચન છે કે:-જેણે દીક્ષા ધારણ કરી નથી તેના કરેલાં સર્વ સત્કર્મો નિષ્ફળ થાય છે અને ત્રૂમા પછી તેને પશુચોનિ પ્રાપ્ત થાય છે.

વૈશ્ણવ સ્વરૂપ.

વૈશ્ણવ એટલે વિશ્ણુનો ભક્ત પરાતપર પરમાત્મા જે સર્વ

દેવતાઓથી શ્રેષ્ઠ છે, અને જેનાથી બીજાં કાષ્ટ શ્રેષ્ઠ નથી તેવું જ નામ વિષ્ણુ અથવા મહાવિષ્ણુ કે પુરુષોત્તમ છે, તેવા પૂર્ણપ્રદોષોત્તમની સત્વળ, વિતળ તથા માનસી સેવા કરનાર, તથા નિરંતર તેની કથાનું અવણું, મનન અને નિદિધ્યાસન કરનાર વૈષ્ણવ કહેવાય છે. ઋગ્વેદઃ એતરેય બ્રાહ્મણમાં રપટ કહ્યું છે કે, અગ્નિથી ઉતરતો અને વિષ્ણુથી મોટો કાષ્ટ દેવ નથી. જ્યારે સૌથી શ્રેષ્ઠ જે પરમાત્મા તેને બજનાગ વૈષ્ણવો કહેવાય છે ત્યારે, તે વૈષ્ણવોના આચાર તથા વિચાર પણ શ્રેષ્ઠ જોઈએ.

જેઓ પોતાને મોટ પોતાને વૈષ્ણવ કહે અથવા તો ગમે તે વિષ્ણુની ભક્તિ કરી, વેદ અને ધર્મશાસ્ત્રની આજ્ઞા ન માને તો તે વૈષ્ણવ કહેવાય નહિ. એના માટે વિષ્ણુ પુરાણમાં બગવાન પડે કહે છે કે:—વેદ અને ધર્મશાસ્ત્ર એ મારી (વિષ્ણુની) આજ્ઞા છે.

માટે તેનું હિંમંધન કરીને જે વર્તે છે તે ખારી આસાનું શ્રેદન કરું.
 નારી હોવાથી તે સારો દેખી છે. તે ઉપરથી મારી જાણ દેખાતો
 હોય તેવાથી તેને વૈષ્ણવ જાણીએ નહિ. કિંટકા માટે જે પોતાના
 વૈષ્ણુશ્રમ મર્ગમાં અમાયમાન થતો નથી અને કયું તથા નિયમો
 સમાન નહિ રાખે છે, અન્યી કોર્નનું કંઈ પણ કરતો નથી અને
 કોઈને હણતો નથી તથા સદાય સિંધર મન રાખે છે, તેનેજ કોઈ
 વિષ્ણુભક્ત (વૈષ્ણવ) જાણીએ. એવા વૈષ્ણુને શ્રી કૃષ્ણને ધન્યા
 વગરનું જે જાણીએ માત્ર, કૃષ્ણની સંગત, તથા અન્ય (જીવ)
 દેવોનો આશ્રય એ ત્રણ વાતોને સર્વથા તજી જોઈએ.

ગોસ્વામી શ્રી હરિનાથજી મહારાજ પોતાના વિદ્યાપત્રમાં કહે
 છે કે:—સંસારીજનો, જેઓ કૃષ્ણની સંગતિથી તથા અન્ય દોષથી
 બહિર્ગુણ તથા ઉન્નત થયા હોય, તેવાની વૈષ્ણવ મર્ગનો રિયતિ

કે સામ ! અર્થાત્ જ્યારે દુલ્લ સંગ ન કરે, દુષિત અન્નના બોજ-
નનો ભાગ કરે, તથા જહિમુખતા તથા હનમતપણું છોડે તોજ
તેનાથી વૈષ્ણવભાગમાં રહી સમાય.

ગુરુ. સંતોષથી સર્વ દેવોને સંતોષ થાય છે માટે ગુરુ છે તે
સર્વ દેવગણ છે. જેઓ પોતાના દશાણ્વની ઇચ્છા રાજે છે તેમણે
ગુરુની આશાનું મનથી પણ હિલ્લંધન ન કરવું ગુરુની આશા પાળ-
વાથી જ્ઞાનરૂપ સંપત્તિ પમાય છે.

સૌભાગ્યવતી સ્ત્રીના ધર્મ.

શુદ્ધિનત્ય અંધમાં કહ્યું છે કે, પતીના દુઃખે દુઃખી, પતીની
પ્રસન્નતાએ પ્રસન્ન, પતીવિયોગમાં મરિન તથા સુઘાયલી અને પતિ
મરે સારે મરવા તૈયાર થનારી સ્ત્રી નારીને પતિવ્રતા જાણવી.

પોતાના અચરણથી સાસુ સમક્ષને તથા આના પિતૃને વિતંતર
 સંપૂર્ણ સંતોષ આપે છે, તે નારી પતિવ્રતા જન્યુરિ સ્ત્રીકૃતિ પતિ
 એજ હેતુ છે, પતિ એજ સગે છે, પતિ એજ ગતિ (ગામ)
 છે. સ્ત્રીને પતિ જેવું બીજું ઉત્તમ હેતુ કંઈજ નથી. સ્ત્રી આજા
 હોય, યુવાન હોય કે જૂઠ્ઠા હોય પરંતુ તેણે ધરમાં કંઈપણ કામ
 સ્વતંત્રતાથી કરવાનું નથી. પતિએવા સિવાય સ્ત્રીએ મારે જુદો
 કમ કંઈવેળા કલે. નથી, પ્રત કે કોઈપણ કરવાનું કશું નથી. રક્ત
 પતિની સેવાથીજ તે સર્વગાં જમી શકે છે. કાર્યમાં રાજ્યની પેઠે
 પતિનું રક્ષણ કરનારી. કામચલાવમાં શુરની પેઠે ઉપદેશ દેનારી,
 આકરી કરવામાં દાસીની પેઠે શ્રમ કરનારી, ધરમાં લક્ષ્મીની પેઠે સુખ
 દેનારી અને ગડિલી આગળ મર્તિમાન લક્ષ્મીની પેઠે ઉભી રહેનારી
 એવા ગુણ જેનામાં હોય તેજ ખરી પતિવ્રતા કહેવાય છે.

પરપ્રરૂપ માથે વ્યગિત્યાર કરનારી સ્ત્રીઓના અંગહિપર જેટલાં
 રવાટા છે તેટલા હજાર વર્ષ સુધી કુબીચક નામના નર્કમાં દુઃખ
 ભોગવવું પડે છે માટે જીતેદિયપણું દંદ રાખી પતિની આગા પ્રયત્નો
 સેવામાં તત્પર રહેવું.

વિધવા સ્ત્રીઓના નિયમ.

પતિના મરણ પછી વિધવા સ્ત્રીઓએ વિગિત પ્રકારનાં સાત
 વંચનાં વસ્ત્ર પહેરવાં નહિ, જવતા સુધી પેલની સર્વ મુન્દિઓને વશ
 રાખી હરિન્નિવા, સમરણ, વિર્તેન અને વર્તોમાં પોતાના મનને પરા-
 ચલુ કરવું. દુઃખગતો ભાગ કરી જલ્લવારીના જે વર્ગે દલા છે તે
 પર્મ વિધવા સ્ત્રીઓએ નિયમપૂર્વેક અરુણ પાળવા.

સામાન્ય રિતે પાળવાના નિયમ.

જે વસ્તુ શાસ્ત્રમાં નિષેધ કરેલી હોય તેને પ્રયત્ને કરીને લયમ કરવી. કામ, કેધ, લોભ, મેહ, મદ અને મત્સરના એ છ દુર્ગુણોનો ત્યાગ કરવો. પરસ્પરી નકેમમાન ગણી કશુંપિ તેનો મંગ કરવો નહિ. તેમજ દુર્જન જાદુરૂપ અતે નાસ્તિકનો મંગ કરવે નહિ. માના, બેન, દીકરી વગેરે કાષ્ટપણ સ્ત્રીના માથે એકાનામાં એસવું નહિ. તેમજ ગુણ બાધણ પણ કરવું નહિ. પરસ્પરીનો મંગ આ લોક તથા પરલોકને નાશ કરનારો છે. દયમીના વેત્તનાળા એકાદશી કરી નહિ. જયંતિ પ્રતે પિદા તિથિઓમાં કરવાં નહિ. તામમી આકાર કરવો નહિ, સપ્તમીનું અન્ન, એકાદશાનું ભોજન, ચારમાનું ભોજન, અને પ્રેત (શ્રાદ્ધ) ભોજન વગેરેનો ત્યાગ કરવો. લમણ, હુંગળી, આજર, મણીગહુ, તડપુચ, રાતોમુઝા, ઘોળું વંસાક તથા કેર અને એવા

પદાર્થોનો સાગ કરવો. જુભાર રમવો નહિ. તેમજ જળ ગળ્યા સિવાય પીવું નહિ. એવા મોટા ભાગવત એકાદશ રકંધમાં કહ્યું છે કે, વસ્ત્રો ગળેલું એવું પતિન જળ પીવું.

ધર્મશાસ્ત્રમાં વચન છે કે, હાયોહાય આપેલું મીઠું, ગાળ્યા વિનાનું જળ, કાસનું પાણી અને વિરુદ્ધ વિનાનું અન્ન એ ચારવાતાં માંસ ખરોખર છે. એટલુંજ નહિં પણ કાસક અરસામાં લખ્યું છે કે, જો વૈષ્ણવ ગળ્યા વિનાનું જળ સેવામાં વાપરે તો તેને ૧૦૦ વર્ષ સુધી વૈતરણી નદીમાં નર્કદુઃખ ભોગવવું પડે છે. દુધ, તેલ, મધ, ધી, મરસાડ વગેરે જે જે પ્રવાહી પદાર્થો છે તેને ગાળ્યા સિવાય ઉપયોગમ્. લેવા નહિં હિંગતો રસ માત્ર લેવાને ધર્મશાસ્ત્રમાં છુટ આપેલ છે મોટા તેજ રત્નના આંગણ સુ. હોય તે ખંડી બસ્ત્રોની આગળને પછી તે વ.પરતી. જાંત્રેલી કામમાં લેવી નહિ.

ગીતાજીના ૧૨ મા અધ્યાયમાં શ્રી કૃષ્ણ બગવાને અજ્ઞા કરી કે, જોને વૈરભાવ અંતરથી પ્રાપ્તોમાની ટળી ગયો છે તેજ મને પામે છે. તેનેજ વૈષ્ણવ ગણવો માટે વૈષ્ણવોએ એનું વર્તન રાખનું કે, આપણાથી મોટા હોય તેના સાથે નમ્રતા રાખવી, બેદોમરીયા સાથે મિત્રતા રાખવો, ગરીબ ઉપર દયા રાખવી, અને પોતાના ધર્મમાં રહી શ્રી કૃષ્ણ પરમહમાને વિષે દૃઢ પ્રેમથી ભક્તિ કરવી પરંતુ કોઈના ધર્મની, શાસ્ત્રની, દેવની બ્રહ્મણી, સંતની, રાજાની, સ્ત્રીની અને એન્દર કોઈની પણ નિંદા કરવાથી વિશ્વભાનો ક્રોધ થાય છે અને તેમ થવાથી શ્રી હરિની પ્રાપ્તિમાં અંતરુચ થાય છે.

બ્રહ્મસંબંધ અને તેની આવશ્યકતા.

આર્જુન વિષ્ણુ તેમજ તેના પ્રત્યેક અંગો એ પરાસ્પર પરમા-

આના અંશો છે. જે જોના અંશ હોય તે તેની એકા કરે, એકો
 સૃષ્ટિકર્મ દેખાય છે તે નિયમે જોના પાંચતાની એકા કરવાનો
 સર્વને સરખો અધિકાર છે. પગલું જે પરમાત્મન એ વેદકંઠા વર્ણની
 જે મયદા બાંધી છે તે જોના વેદઃ ભગવાનો અધિકાર ત્રણ વર્ણો
 છે પગલું શુદ્ધો નથી. અભય, ક્ષત્રીય અને વૈશ્ય એ ત્રણ વર્ણોને
 ઉપનયન તથા પત્ની વેદઃ ભગવાનો અધિકાર પ્રાપ્ત થાય તે તે કપ-
 નયન ક્યારે થવું તેના સંબંધમાં ધર્મશાસ્ત્ર જગ્યુ.ને છે કેઃ—ગર્ભની
 ૮ મે ૧૦ અભય. ૧૧ મે વર્ણ ક્ષત્રીયે અને ૧૨ મે વર્ણ વૈશ્યે
 ઉપનયન લેવું. જો કંઈ અડચણથી તે મિહન સમો ન હોય તો
 ધણીમાં ધણા અભય માટે જોણુ નમય ૧૬ વર્ણ સુધી, ક્ષત્રી માટે
 ૨૨ વર્ણ સુધી અને વૈશ્ય માટે ૨૪ વર્ણ સુધી ન હોય છે. અને તે
 પછી રહે તો તેને ખસ પ્રાપ્તિ કરવું પડે છે.

મનનો અધિકાર.

દરેક વૈષ્ણુને મન આ ઉગ્રપણું કરવું એક જ એમનો રવભવિક ધર્મ છે પણ તેમાં પણ ભેદ રહેલો છે.

રત્નધાતુશાળુનાં કહ્યું છે કે:—

સ્ત્રીઓને મટે જુદો યત્ન, જુદું મન કે જુદો ઉપવસ કરવો નહીં. માત્ર પતિની શેવા કરવાનાં જાણીને હંદિકા પરચોક પ્રસ થાય છે. તેનો ભત્તા જે કંઈ દેવ કે પિતૃવેની પૂજા અર્ચા કે સારકર્મે કરે તેમાંથી અર્ધું દાન પતિદત્ત જ્ઞાને પતિની સેવા કરવાની મજા છે, તથા આદિય પુરુષાણુનાં નો જ્ઞાની પણ આમજ વધી કહ્યું છે કે:—માત્ર પત્નિ જ્ઞા પેતાના પતિ અર્ચા પુત્રની સંમતિ વિના પરલોક સમક્ષી કર્મ કરે છે તે નિષળ થાય છે.

પ્રવનનઃ અધિકારીને એ વ્રત કરવાની ચોનામાં સ્મૃતિ ન હોય
 તેા તેના માટે સંઘપુરાણમાં કહ્યું છે કેઃ—ચિત્તચાન્ પુત્ર અથવા
 બહેન અથવા બાધ એ વ્રત કરે તોપણ ચાહે. તેઓતેા પશુ અ-
 બાવિ હોય, તેા બ્રહ્મનુંની યોજના કરી, તેા પસે કરોપશુ કરાવનું.
 પત્ની પતિ માટે વ્રત કરે, તરા પતિ પત્ની માટે વ્રત કરે. ધર્મી
 ધર્મીઆણી અંને અશક્ત હોય તેા પંડી તનું વ્રતમંગ થનું નથી.
 એના સંઘમાં ચાકુનુગણુના કહ્યું છે કેઃ—કપાસ કરવા અમમય
 હોય, તેમજુ એક વેઃપાહી બ્રહ્મનુંને જમાડતો. અથવા તેા તેને
 એક રીધું (આમાન ; આપનું. અથવા તેા બપણી િમતનું ધન
 આપનું. વળી જે નિધિ હોય અથવા બીજા પ્રાણીનેની થયો હોય
 એવા પુરૂષે તેા વ્રતના અનામાં એક હજાર ગાયનોમત્ર જર કરવો,
 અથવા બાર પ્રાણીયમ કરવા. વળી ગદુરાણુમાં કહ્યું ક છેઃ—કૃષ-

વાચ જોનારી ન થાય તેણે પંચગાળ (દૂધ, દહીં, ગોમૂત્ર, ગોમય અને ધી) નો આહાર કરવો. તે નહિં તો એકલું ધી, તે નહિં તો થેડું જળ, તે નહિં તો દૂધ, તે નહિં તો તણ તે નહિં તો રજ જોનો આહાર કરવો. તેથી ન રહેવાય તો અન્નોદન (ભાત ન ખાવો) તે ન જો તો હવેળપત્ર (ધીમાં તરેલી પૂળ વગેરે કાઢીને આહાર), અને તે ન બને તો નક્તમેજન કરવું. આ સર્વ પ્રમાણેને એક એકથી ચઢીઆતા જણવા.

પ્રતના દીવસે કર્તવ્ય.

પ્રત એ તત્ત્વશ્રવણનું એક અંગ ૩. બીજા દીવસો કરતાં પ્રત મારે નિર્માણ થયેલા દિવસે પ્રત કરવામાં વિશેષ રજ છે તેમાં પણ ભગવાનના પ્રાકટ્યનો જે સમય તે બીજા દિવસો કરતાં વિશેષ

પવિત્ર છે. તેવા પવિત્ર સમયમાં કરેલી તપશ્ચર્યા વધારે જલદી ફળે
 છે. જે દેવનું વ્રત કરવું ને હોવા બજન ક્ષિત્રમાં તે દિવસે મનને
 સંપૂર્ણ રાખવું છે. ત્રિપર વિષયોમાં સંગેનું મન નિગદાર નહિવથી કે
 જરૂર જોઈએ સાત્ત્વિક અહર કરવામાં રિયે માંથી બેચી જેમાં
 જોડવું હોય તેમાં જોડે શમય છે. આધાર ન કરનાર દેહીના વિષયો
 પોતાના મેજે સારી પેડે નિર્મલ થાય છે. એટલા માટે ચિત્તને પ્રથ-
 મથી સ્થિર રાખવા માટે વ્રતોમાં ઉપવાસ કરવામાં આવે છે. વ્રત
 કરનારને પાપવાના નિયમે રિસે દેવગણશ્રીનાં કહ્યું છે કે:-અક્ષ-
 વર્ચ, પવિત્રતા, સત્ય અને અભિમાનો ત્યાગ એ ચાર વાનાનું આ-
 ચરણ વ્રતમાં ઉત્તમ છે. ઉપવાસને દિવસે અ જન. રોચન, ગંધ,
 પુષ્પ, માળા, અલંકાર માત્ર, અભ્યંગ, તંત્રમુક્તમંત્રયુ, ત્રિવસે
 નિદ્રા, જુમાર, અને મૈથુન એટલાં વાના ભજવાં.

જળ, રજા, મુળ, દૂધ, અને હરિતે આદાર કરવાથી તમા
આહાર્યુતે-ગેની કામના થઇ હોય તે પદાર્થ તેને આપવાથી, તમા
આપન સેવાથી અને ગુફની આમની એ આઠ ધરી વ્રત મંત્ર
થવું નથી.

એકાદશી વ્રત નિર્ણય.

એકાદશીતા નિર્ણય શ્રોત્રે વલ્લભાચાર્યે તથા ધર્મો વિદ્વાન
ગોસ્વામી મહારાજે એ જુદા જુદા વ્રતને લખ્યો છે તે જોનાં સવળા
જોનો મત એ વિશે એકસરખો જણાય છે.

મુખ્યાર્પના મેળા મંદિરના સારિક વિદ્વાન ગોસ્વામીશ્રી જીવજી-
સાલજી મહારાજે “ ઉત્તમ નિર્ણય ” એ નામે મન્થ રચ્યો છે એમાં
જણાવ્યું છે કે:—“ દશમ જો પંચાવન ધરી હોય તો તે (ની

એડેની) એકાદશી તબરી, અને પક્ષમાત્ર પણ પંચાવન ધડીમાં
આકી હોય તો તે એકાદશી ન હોય. ” અને તેજ મુન. જ શ્રી
રત્નાશ્વરાવજી મહારાજને પણ પોતાના એકાદશી ગિણેયમાં જણવ્યું છે.

જેની પાસે પંચાંગ ન હોય અથવા માગેલો ખુદ સો આપે
એવા જોષી ત્રી એકાદશી હોય અને વેધ ત્રિશ મનમાં સંદેહ રહે,
તો શુદ્ધ હાદળાને દિવસે વ્રા કરવું. જે એકાદશી હોય તો બીજી
એકાદશીને દિવસે વ્રા કરવું. અને જે બારસ હોય તો પંદરી બા.
રસને દિવસે વ્રા કરવું. ”

વૈષ્ણવ તથા સ્માર્તને જુદી એકાદશી કરવાનું કારણ.

શ્રોત (અતિને અનુમરનારા વૈષ્ણવે) અને સ્માર્ત (સ્મૃતિને
અનુમરનારા શૈવો, શંકરો, ગાણપત્યો, સારા હાદી) એવા આ-

તિલ આર્યોના જે મોટા ભેદ હોય છે તેમાં જોએ વૈષ્ણવો છે, તેઓએ દશર્મના વેધવળા એકાદશીમાં વ્રત ન રાખ્યું. અને સમાનતાએ એકાદશી પછી તે શુદ્ધા હોય કે વિક્ષા હોય તોપણ તેમાં પ્રત રાખ્યું એવો ધર્મશાસ્ત્રના પ્રિકાંત છે. અને વૈષ્ણવ યજ્ઞને, જે હિંદુવાત એકાદશી મજે તેમ છતાં વિક્ષામાં પ્રત કરે તો, તેનું તે પ્રત નિષ્કર્ષ થાય છે. એટલુંજ નહિં પણ તેમ કરવાથી તેને દેવ સાંગે છે તેના વિશે મહાભારતમાં કહ્યું છે કે:—

સૂંઘાદય સમયે દશમી શેષ છતાં, તે દશમના વેધવાળા એકાદશીમાં, ગાંધારી (કારવોની માત) એ પ્રત રાખ્યું હતું, તે ગાંધારી વૈષ્ણવ હતી છતાં તેમણે સ્માર્ત એકાદશી રાખી તેથી તેના ૧૦૦ પુત્રનો નાશ થયો હતો. એટલું છતાં જે તેમ વેધવાળા અગીયારમ જે સ્માર્ત રાજે તો તેને દોષ લાગતો નથી.

જન્મહત્તી.

પદી ૮ માં એક કાળા પશુ રોડિયી આવે તેનું નામ જન્મનિ
કહી છે, તેનાં પ્રગલ્ભપૂર્વક ઉત્તોપગ્ય કરું. શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્યજીએ
“તત્પદીય” નિમંત્ર, તથા શ્રી ભગવતની લીલા “સુમેધિની”
માં જન્મહત્તીને નિલેખ નવે મુજબ આપેલા જોવામાં આવે છે.

“જન્મહત્તીમાં તે સૂરોદય પછી જો સાંતેમ આવે તો તે
લજવા યોગ્ય છે.”

પદ્મપુરાણમાં કવું છે કે “જો એક કાળા કાદા કે મુદત પશુ
આઠેમ (સૂરોદય વ્યપિની) હોય તો, તે નોમવાળા સેવી, પશુ સા-
તેમવાળા ન સેવી. તોમને દિવે એક મુદત (જે થતી) પશુ પૂર્વે
નિહા આઠેમ હોય તો તે સંપૂર્ણ આઠેમ ગણાય.”

અલ્પવૈવર્તમાં રહ્યું છે કે " સતિવત્ત ગેયવાળી આડેમ પ્રય-
ત્નપૂર્વક દોડતી. રૂઢિલ્લી નક્ષત્રવાળી પાંડુ સાવજીત વેવવાળી આડેમ
હોય તો ન કરતી.

રામનવમી.

(૪૬)

શ્રી રામનવતી નિર્લુપના લેખો શાંતીએ તો અમારી જાન
પ્રમાણે આજ સુધી ૯ લેખો લખાવવા જાણીય છે. એ સધળાનું
અવલોકન થતાં સર્વતો મત એમરણો છે તે એ કે, વિષ્ણુપરચય
(વંષયુગો) એ અદ્વિતી ત્રિકા નવમી હોયતી. નવમીમાં કૃષ્ણાસ અ-
ર્થેત્ત મનનિશ્ચય કર્યું. આ પ્રતનાં પદ્યોમાં દશરથીમાં ૪ કર્વો.
આ નિર્લુપમાં પ્રમાણ " અગત્ય અંહિતા " નું વચન " રામત્યન
અત્રિશા " વગેરે અંયમાં લખ્યું છે. એનો રમટ ખુલસો ગોરવાળી

શ્રીમદ્ભગવદ્ગીતા સંવત્સરોત્સવ દશપલનામાં લખ્યો છે તે નીચે પ્રમાણે:-

યંત્ર માસની અજવાળા નવમીમાં શ્રીનામચંદ્રા પ્રકટયા છે. આ નવમીમાં વૃણવેએ મોટે કિમ્બકન્વો અને વ્રત પલુ કિમ્બકન્વુ મુખ્ય અંશ છે માટે શુદ્ધિમાનેએ આ નવમીનું વ્રત મર્ચયા કરવું. અને અદ્વતી નિદ્ધા નવમીમાં વ્રત ન કરવું. અને અંદેસક નામીને જીને દહાડ જો દશમી ન હેય અર્થત દશમીના ક્ષય હેય નેરે તે અદ્વતી નિદ્ધાજ લેવી. કેમકે એજ પ્રસન્ન વચનમં પા લુનિદ્ધા વિધિ છે એમ લખી તેમાં પ્રમાણ “અમરન સંદિના” નું વચન લખે છે. અને નવમી ક્ષયમાં પલુ અદ્વતી નિદ્ધા લેવી લખી છે. શ્રી પ્રદેષોત્તમજીત “ઉત્તમ પ્રતાન” માં પલુ આજ મતનમતે નિલેય સમીગ્તર કર્યો છે તેમાં શ્રીમદ્ગીતાન નિલેયને અભિયાન નિચેયન સ્પષ્ટ કરીને હેતુકો નિષ્કર્ષ (નીચે ૬) લખ્યો છે કે:-

નવખીનો હાથ હોય સારે અટની પિદા લેઈ કેમકે જન્મા-
 છત્રીની પેટે એમાં બાહુ ગતિ નથી. અને પારણાને માટે દશની
 ન મળતી હોય તોપણ અટની પિદા લેઈ કેમકે આ પ્રતેના પા-
 રણાનો વિધિ દશમીમાંજ છે.

નૃસિંહ જયંતી.

આ જયંતીના વૃત્તના નિર્ણય કેટલાક પિદાનોએ લખેલા છે તે
 શિવાય સુગતરાગા એસ્વામી શ્રી પુરશે.તમણ મહાગંજે “ કૃત્સન
 પ્રતાપ ” નામક સંસ્કૃત ગ્રંથ, કૃત્સન તથા વૃંના નિર્ણય માટે
 લખ્યો છે તેમાં આ ચતુર્દશી મટે જે લેખ સંસ્કૃત ભાષામાં લખા-
 એલ વાંચનામાં આગ્યો તેનો અર્થ આ નીચે આપ્યો છે.

નૃસિંહ પુરાણમાં કહ્યું છે કે વૈશાક સુદ ૧૪ નિશામુખે પ્રદોશ-

સંમયે માટે પુનઃગરક જન્મ થયો છે માટે માતા સંતોષાયે દરેક
 વર્ષે પાપને નાશ કરનારે માંડે દુન કરવું રકંડ પુરણમાં કહ્યું છે કે,
 વૈશાકની ૧૪ અને સોમવારે પ્રદોશમયે અનીલ (રંગતી) નક્ષ-
 ત્રમાં વૃષિંહનો સ્થવતાર થયો છે. અને પ્રદોશ શબ્દ પારીબ્ધિક
 છે તથાપિ હિંચુનિપ્રતે તું રાત્રે નહિં મરે અને દીવસે પશુ નહિં
 મરે એનો વર આપ્યો હતો આથી રાત્રો અને દીવસો સંધોપર
 પ્રદોશ શબ્દાર્થે હેવાય છે. તે પશુ મુખ્ય સંધી લેતી તેનું સ્વરૂપ
 વસાહ એમણે કદ્યું છે. જે અર્ધાસ્ત સમય એટલે જે વખતે સુર્યનું
 અર્ધગિર્મ અસ્ત થયું હોય, તારા કિગત ન હોય, અને સુર્યનું તેજ
 ક્ષીણ થયું હોય એવે સમય પ્રચીન વિક્રાન્તે એ રહ્યો છે. વિવરો-
 ભોષ ગ્રંથમાં પ્રદોશ સમય વર્ણન. પ્રમુખ્યતઃ વખત એમ કહ્યું છે.
 દેવગિર્મુખમાં તો વૈશાખ શુદ્ધ ૧૪ સૂર્યસ્થિતિ થતોજ થામની વચ્ચેની

બી વૃત્તિ સંહરે પે મિષ્ટુ ભગવાન પ્રગટ્યા એવું વૃત્તિ હે પુગણુન વચન
 લખ્યુ છે. સાચંકાળ પ્રાદુર્ભાવનો સમય છે. એમ ભવિષ્ય પુરણનું
 વચન છે. પ્રદોશ સમય સ્કંધપુગણુમાં દહો છે. આથી પ્રદોશ
 રહદો અર્થ સાંપ ધી નિર્નીત કર્યો દેખાય છે. અને
 સાચંપદનો અર્થ તાન્દ્રાદય રહ્યો થાયા સદ્યા એવો લક્ષિત કર્યો
 છે, સૂચારતથી આરંભી નંદ્યાની સંપિ સૂચી જન્મકાલ છે. એ
 તિથિમા સર્વે પ્રદોષ વ્યપિતી કરી, એવો નિર્ણય છે. ચેગ્ય તો
 વૈષ્ણવોને અધિકાર છે. બીજાએ પ્રદોશ વ્યપિતી લેવી. કમક તે
 રસનિદા ચૈદય ન કરી. પૂરેમ યુક્ત હોય તો તે લેવી. જો મો-
 હથી તે રહાદિ કરે તો ધનપુત્રદિકનો ગિયોગ થાય છે, મારે
 નિદા ત્યાજ્ય છે, ગિયોગ કરીને વૈષ્ણવોએ કદાપિ તેરદમિદા ન કરવી
 જોઈએ, વ્યાસજીએ પણ એમ કહ્યું છે, ક પરનિદા એટલે પૂર્ણિમા

જોઈએ એ પણ કરવી, પરંતુ પૂર્વચિદ્વા એટલે તેરસિદ્ધિ સંવંધા ન કરવી. ૧૪ લિપિનો ક્ષય હોય, તે ન છુટકે િદ્વા ભેગી. જન્માદ્ધ-
મ્મની રીતિ આ ઠેકાણે સેવાની નથી, કેમકે ભાંતો બીજે દીવસે
નંદમહેરસય કરવો પડે છે. અહીં હિતચાહિ વિચાર કરવાનો નથી.

આ રીતે અપૂર્વદંત્રી વ્રતનો નિર્ણય જણાવ્યો છે એકન્દર રીતે
એવો વૈદસે વ્રત ગણ્યું; પરંતુ જ્યારે વૈદગ્રનો ક્ષય હોય ત્યારે
તેરસચિદ્વા વૈદસ વ્રત માટે લેવામાં હરકત નથી.

વામનદ્વાદશી.

આ જર્મનિ માટે કાંત્રપણ્ય સંખીત અધાર વાંચવામાં આળો
નથી તોપણ શ્રીમદ્ ભાગવતના આઠમા સ્કંધના ૧૦ મા અધ્યાયમાં
કહ્યું છે કે:—“આદ્ર માસમાં શ્રાવણ નક્ષત્ર વૃક્ત દાદશીને દિને અ.

અભિજિત સુદુર્લભ (અસાધ્ય મધ્યાન્હ સમયે) જ્યારે સૂર્ય નક્ષત્ર અને તારાઓ વચ્ચે દક્ષિણ (અનુકૂળ) હતાં, તથા શ્રી સુરનારાયણ કિરણના મધ્ય ભાગમાં હતા તે વખતે ભગવાન શ્રી હરિ લાખનરૂપે અવતર્યા તે કારણથી આ તિથિને વિજયા દહી છે. જરાણુ નક્ષત્રમાં તે વખતે ચંદ્રમા હતો તેથી એને જરાણુદાદહી પણ કહે છે.

આ ઉપરથી જણાય છે કે બાદરવા માસની શુદ્ધ ૧૨ ના રોજ જન્મ સમયે જરાણુ નક્ષત્ર પડોચનુ હોય તે દાદહી વ્રત કરવાને વિશિષ્ટ ફળદાયક છે.

અહણ.

અહણના નિર્ણય વિશે ગૌતમરૂપિએ કહ્યું છે કે:—સૂર્ય અહણમાં અહણના પહોરથી પહેલા ચાર પહોરમાં અને ચાદ્ર અહણના પહોરથી

પૂર્વના ત્રણ પહેરમાં બલકો, ઘડાંઓ અને માંદાઓ નિરાશ બીજા કોઈએ જામતું નહિ. સુતકના સંબંધમાં વિષ્ણુ પછે કહ્યું છે કે:—
 સર્વે વર્ણોએ ગૃહસ્થનું સુતક પાળવું, મર્યદા (પહેરમાં કપડાં સાથે)
 રનાન કરવું, તથા સુલકના જે રસોડા રહેતી હોય તેને ત્યગ કરવો,
 વળી કહ્યું છે કે:—જે માણસ ગૃહસ્થના સુતકમાં છુચ પછી રનાન
 ન કરે તે માણસ જ્યાં સુધી બંધું ગ્રહણ આવે ત્ય સુતીસુતી રહે છે.

અદ્ય ગૃહસ્થ વિશે “ ગ્રહલાઘવ ” અથવા: સૂર્યગ્રહણ વિ.
 કર પ્રકરણમાં લખે છે કે:—રિ (સૂર્ય) અને ઈન્દ્ર (ચંદ્રમાં)
 ના અંબુલયથી અદ્ય (ગ્રહ) આમનો આદેશ કરેલો નહિ. ક્રમક્ર
 તે કાઠી આજે દેખાતો નથી.

ગ્રહણ જે ગામીયાળાને અનિદ હોય તેણે તેના વાણ્ય માટે
 નિશીથ દાનાદિ કરવાં. એના દાનનો પ્રકાર એવો છે કે:—કાંસાના

એક વાડકામાં અમ કરેલું થી ભરીને તેમાં સોડનો નામ તથા
ચાંદીનું ચત્રચિન્ન મૂકા તે થીમાં પેતાડું મુખ જોડેને દક્ષણ-
સહિત દાન આપવું જોઇએ.

આદ્ય રક્ષ

મનિષી મુનિયે શ્રદ્ધ રુદ્ધરો અર્થે જોવેા કયો છે કે:-જે
જોજન પેતાને ભાવનું હોય, તે પ્રેતયોનાને પામેલા તિજીનેના નામો
અથવા પૂર્વક શ્રદ્ધા આપવામાં આવે તેને શ્રદ્ધ કહેવું. પ્રેત પ્રકરે
મરેલા અર્થે ત દેવલોક પાનેલા પૂત્રજીના ઉદ્ધેશી, વેદમાં કહેલી
વધિપૂર્વક જે આપવામાં આવે તેજ શ્રદ્ધ કહેવાય.

ભાદરવા માસના કૃષ્ણ પક્ષમાં પૂર્વજીને અર્થે મહાસ્રવ શ્રદ્ધ
કરવા કહ્યું છે, તેથી તે શ્રદ્ધ પક્ષ કહેવાય છે કેટલેક ઠેકાણે કન્યાના

સર્વ હોમ ત્યારે ૧૬ આદ્ય કરવાનાં કર્યાં છે. આ ઉપરથી કુટુમ્બાદિ
આદરવા શુદ્ધ ૧૫ ને આદ્યપક્ષમા મણીને, પૂતેમને દિને ગુજરેલાનું
આદ્ય તે દિવસે કરે છે, તે શાસ્ત્રોક્ત નથી. બાદરવા શુદ્ધ ૧૫ અર્ધ
પક્ષમાંજ નથી. આશો શુદ્ધ ૧ જેને આજે પડવો કે નાતેતર કરે
છે, તે સહિત ૧૬ આદ્ય કરેવાય છે. આદ્યમાં તિથિ અપસહુન માગ
આપિની કે કુત્રપ મુહૂર્ત આપિની સેવાનું કર્યું છે.

પિતા, પિતામહ તથા પ્રિતામહ એ ત્રણના ઉદ્દેશથી અર્ધ
કરવાનું કર્યું છે. એ ત્રણને બદલે ભિના ત્રણ ચટ કે ત્રણ બ્રાહ્મણો
બેસાડવામાં આવે છે તેને દેવશરપિએ ત્રણ દેવતાઓ તરીકે મા-
નવા કર્યું છે.

આદ્ય કરવાનો પહેલો અધિકાર પુત્રને છે. તે ન હોય તો પ-
ત્નીનું આદ્ય પતિએ અને પતિનું પત્નીએ કર્યું. તે બેમાંથી પાછ

ન હોય તો બાપજો કરવું. બાપ ન હોય તો કોણ પણ સંપડે એ
 કરવું. અને કોણ પણ ન હોય, તો તો તેનું ધન લેનાર રાજાએ,
 એ ધનનેથી મરનારની અલ્લિયા કરાવવા એમ આયર્થમેયાસ્થમાં
 રહ્યું છે. સિદ્ધપુર કે ગયાનાં માત પિતાનું શ્રાદ્ધ કરી આવનારે પણ
 મહાલય શ્રાદ્ધ કરવું જોઇએ. કમલેયનમાં રહ્યું છે કે:—

શ્રાદ્ધ કરનારે શ્રાદ્ધના દિવસે પ્રવાસ, યુદ્ધ, નદી ઓગળવી,
 અસત્ય બ.પચુ, જે વખત ભોજન શુભાર, અને દિવસે નિરા એ
 સાત વાનાં તબવાં જોઇએ, રાજમાર્તેડમાં રહ્યું છે કે:—

ઉપરના નિયમ ઉપરાત સ્ત્રી સંગ, પિતૃના હૃદય મિથાય કોન
 એ સન આપવું, પિતૃના શ્રદ્ધ માટે કોણ પસેવી દાન લેવું અને
 સંપર્ષ કર્યા એ શ્રાદ્ધ કરનારે હોડવાં. શ્રદ્ધતત્વ અન્યમાં રહ્યું છે
 કે—શ્રાદ્ધ કરનાર અને શ્રદ્ધમાં ભોજન કરનારે ફરી ભોજન ન કરવું.

શ્રાદ્ધ સન્ધનું મુળ શ્રદ્ધા છે ને કંઈ કરવાનું ને ન્તે શ્રદ્ધાથી
 કરવામાં આવે તોજ ક્ષણદાયક છે. અગ્નિપ્રત્યાષ્ઠા ! વેદવ્યાસે કર્યું
 છે કે:—ભ્યા! શ્રદ્ધા નહિં ત્યાં ધર્મ નહિં અને તેના અશ્રદ્ધાએ કરેલું
 નિષ્ફળ ભય છે. એના માટે શ્રી ગીતાશ્રુમાં કર્યું છે કે, હું પાત્ર્ય !
 ને હોમ, દાન કે તપશ્વર કર્મ અને બીજું પશ્ચ ને કાંઈ કર્મ અ-
 શ્રદ્ધાથી કરવામાં આવે, તે અમન કહેવાય છે. એ કર્મ આ લોકમાં
 કે પરલોકમાં પણ ઉપયોગી થતું નથી. અ ૧૭ શ્લોક ૨૮. એટલા
 માટે હીન્દુએ શ્રદ્ધા અદ્વાપૂર્વક કરવું જોઈએ. શ્રાદ્ધ કરવાના સમય
 વિશે તપાસ કરતાં જણાય છે કે:—માતાનું શ્રદ્ધ પૂર્વે કરે એટલે
 મધ્યાહ્નકાલ પૂર્વે કરવું, અને આપગૃહન એટલે જ્યોત્ષ્ઠ પછાના સમયે
 પ્રિત્તઓનું શ્રાદ્ધ કરવું તથા એકોદિષ્ટ શ્રાદ્ધ બરાબર અપોન્ના બાર
 વાગે કરવું અને વૃદ્ધિ નિર્મલનું માંગનિક શ્રદ્ધ પ્રાતઃકાલે (સવારે) કરવું.

શ્રી ગુસાંધજીનાં ૭ બાળકનાં નામ

શ્રી ત્રિકુલનાથજી (શ્રીગુસાંધજી) ને સાત
લાલજીને અકક શેરરૂપ આપી જુદાં જુદાં

પુત્રનું નામ.

જન્મ તિથિ.

- ૧ શ્રી ગિરિધરજી. સં. ૧૫૯૭ કાર્તિક સુદ ૧૨
- ૨ શ્રી ગેરિંદ્રાચજી. સં. ૧૫૯૬ „ વદ ૮
- ૩ બાળકૃષ્ણ. સં. ૧૬૦૬ બાદરવા વદ ૧૩
- ૪ શ્રી ગોકુળનાથજી. સં. ૧૬૦૮ માગસર સુદ ૭
- ૫ શ્રી રઘુનાથજી. સં. ૧૬૧૧ કાર્તિક સુદ ૧૨
- ૬ શ્રી યદુનાથજી. સં. ૧૬૧૩ ચૈત્ર સુદ ૬
- ૭ શ્રી મનસ્થામજી. સં. ૧૬૨૮ કાર્તિક વદ ૧૩

તથા તેમનાં શેવ્ય સ્વરૂપ.

લાલજી તથા ચાર જેટીજી પ્રકટયાં હતાં. તે મંદીર બાંધી આ'યાં હતાં તે નીચે મુજબ.

શેવ્યસ્વરૂપ.

દાસ કયાં ખીરાજે છે.

શ્રી મથુરાજી.

શ્રી કાટા.

શ્રી નિહુલનાથજી.

નાથદાર

શ્રી દારકાનાથજી.

શ્રી કાંઠરોલી.

શ્રી જોકુલનાથજી.

શ્રી જોકુળ.

શ્રી જોકુલચંદ્રમાજી.

શ્રી કામવન.

શ્રી જ્ઞાણકૃષ્ણજી.

શ્રી સુરત.

શ્રી મહાનમોદનજી.

શ્રી કામવન.

(૬૪)

શ્રી ગોપુતનાથજી

		૩	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪
૨	૨	૧	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫
	૪	૫	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬
૪		૬		૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭
૬	૬	૭	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮
૮	૮	૯	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦
૧૦	૧૦	૧૧	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨
૧૨	૧૨	૧૩	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪
૧૪	૧૪	૧૫	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬
૧૬	૧૬	૧૭	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮
૧૮	૧૮	૧૯	૨૦	૨૧	૨૨	૨૩	૨૪	૨૫	૨૬	૨૭	૨૮	૨૯	૩૦

જુ' વચનામૃત.

ધણુ' સુખ થાય, કલેશ ન થાય, અર્થ પૂર્ણ થાય.
 મહાભારત થાય, અમુખ, જીવ નાશ થાય.
 અર્થ પૂર્ણ થાય, કામના પૂર્ણ થાય.
 કલેશ થાય, જીવ નાશ થાય, કુશળસુ ઘેર ના આવે.
 વસ્તુ લાભ થાય, મિત્ર મળે, વ્યાધી મટે.
 મહાચિંતા થાય, વિયોગ થાય, કદાચિત્ ઘેર આવે.
 સૌભાગ્ય પામે, રત્ન સહિત સારી રીતથી ઘેર આવે.
 મેલાપ ન થાય, બહુજ ખરાબ થાય, જીવ નાશ થાય.
 આશા પૂર્ણ થાય, સૌભાગ્ય પામે, કામના સિદ્ધ થાય.
 સૌભાગ્ય પામે, દિવસ વધારે થાય, કુશળથી ઘેર આવે.
 કલેશ થાય, જીવ નાશ નહિ, સૌભાગ્ય પામે નહિ.
 માર્ગમાં સિદ્ધિ, મિત્ર મળે, વિધન મટે, ધનનો લાભ.

નિત્ય નિયમના પાઠ.

શ્રીસર્વોત્તમ સ્તોત્ર.

પ્રાકૃત ધર્માનાશ્રયમ પ્રાકૃત નિષ્કલ ધર્મરૂપ મિતિ ।
નિગમ પ્રતિપાદં યત્તચ્છુદ્ધં સાકૃતિસ્તૌભિ ॥ ૧ ॥

અર્થ—શ્રીવિઠ્ઠલનાથજી કહે છે કે જે પ્રાકૃત ધર્મના આશ્રયથી
રહિત અને સમગ્ર અલૌકીક ધર્મરૂપ છે. એ રીતે વેદમાં પ્રતીપા
દન કરેલું, અને સાકાર અને શુદ્ધ સ્વરૂપ છે તેની સ્તુતિ કરે. છું. ૧

દક્ષિણાસિતમશ્નુજ દક્ષિત્વાદિદૃષામપિ ॥
સંપ્રત્યવિષયસ્તસ્ય માહિત્યંસમર્થદ્વૈભિ ॥ ૨ ॥

અર્થ—ચ તઃ પ્રેરણેની પત્ય ચાનદષ્ટિ દક્ષિણાસિતપ અંચકા-
રંયી આચ્છાદિત છે. માટે તે સ્વરૂપનું માહિત્ય હાલ પ્રેરણીમાં અપ-
રિચિત થયું છે. ૨

દયયાનિજમાહિત્યં કરિષ્યન્પ્રકટંહરિઃ ॥
વાહુ યદ્દાતદ્દાસ્વાસ્યં પ્રાદુર્ભુતંચકારહિ ॥ ૩ ॥

અર્થ—અચારે દયાવડે શીહરિતે પોતાના વચનદ્વારા પોતાનું
મહત્ત્વ પ્રકટ કરવેની ઇચ્છા થઈ ત્યારે પોતાનું મુખવિંદ પ્રાદુ-
ર્ભાવ કર્યું. ૩

તદુક્તમપિદુર્બાધં મુખોષંસ્યાઘથાતથા ॥

તથામોહોતરશત' પ્રવક્ત્યાભ્યાભિલાષદ્વ ॥ ૪ ॥

અર્થ--પણ તેનું કહેણું હું એ ધ છે મારે જેવી રીતે સુખો
ધ થય તેવી રીતે સુખય પાપને હણવાર તે શ્રીમહાપ્રભુજના એક-
સો આદ નામ કહું છું. ૪

इषिन्मिदुभारसत्तु नास्त्रांछद्वाञ्जगत्यक्षे ॥

શ્રીકૃષ્ણાસ્ય' દેવતા ચ બીજ' કારણિક: પ્રભુ: ॥ ૫ ॥

અર્થ--આ સ્તોત્રના ઋષિ આશિક્ષિયાર છે અને જગતી છંદ
છે. તથા શ્રીકૃષ્ણાસ્ય દેવતા છે અને કારણીક પ્રભુ એ બીજ છે. ૫

विनियोगो ભક્તિયોગ: પ્રતિબંધ વિનાશને ॥

કૃષ્ણાધરામૃતાસ્વાદ સિદ્ધિરેવ ન સંશય: ॥ ૬ ॥

અર્થ--અને આ સર્વોત્તમ સ્તોત્રમાં પ્રતિબંધ નાશ કરવા-

સાર વિનિયોગ કહેતાં પ્રયોજન ભક્તિયોગ છે. અને કૃષ્ણના અંધ રામત સ્વાદની અહીં સિદ્ધિ છે એમાં કાંઈ સંશય નથી. ૬

આનંદઃ પરમાનંદઃ શ્રીકૃષ્ણસ્ય કૃપાનિધિઃ
દુઃખોદ્ધારપ્રયત્નાત્મા સ્મૃતિમાત્રાતિનાશનઃ ॥ ૭ ॥

અર્થ—આનંદરૂપ અને પરમાનંદરૂપ શ્રીકૃષ્ણના મુખાવિંદરૂપ અને કૃપાનાભંગરૂપ અને દેવી જીવોના ઉદ્ધાર કરવાસાર પોતાના મનમાં યતન કરનારા અને સ્મરણ માત્રથી પીડાને નાશ કરનાર એવા શ્રીમહાપ્રભુ છે, ૭

શ્રીભાગવતગૌડાર્થ પ્રકાશાનપરાયણઃ ॥
સાકારબ્રહ્મવાદૈક સ્થાપકો વેદપારગઃ ॥ ૮ ॥

અર્થ—શ્રીભાગવતના ગૌડ અર્થને પ્રકાશ કરવામાં તત્પર એવા

અને સામાર બ્રહ્મવાદના રથાપન કરનારા અને વેદનો પાર પામેલા
એવા શ્રીઆચાર્ય મહાપ્રભુજી. ૮

માયાવાદનિરાકર્ત્તા સર્વ વાદિ નિરાસકર્ત્તા ॥

ભક્તિમાર્ગાપ્ત્યર્થાત્સંઃ સ્ત્રીચક્રદ્વંધૃતિક્ષમઃ ॥ ૯ ॥

અર્થ—માયાવાદનો નિરાસ કરનાર, અને સર્વ માયાવાદીઓને
નિરાસ કરનાર અને ભક્તિમાર્ગરૂપ કમલમાં સ્વયંરૂપ અને સ્ત્રીઓ
તથા શુદ્ધાદિક ઉદ્ધાર કરવામાં સમર્થ એવા શ્રીમહાપ્રભુજી. ૯

અંગીકૃત્યૈવ ગોપીયા વદ્ધસીકૃત માનવઃ

અંગીકૃતૌ સમર્થોદામહાકારુણિકૌ વિભૂઃ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—અંગીકાર કરવાને વિષે મર્થાદવાદા અને મહા
દયાલુ અને પોતે અંગીકાર કરીને ગોપીપતિ શ્રીકૃષ્ણ ભગવાનમાં

મનુષ્યોનો વારસભ્ય કરાવનાર એવા અને સર્વ સમર્થ શ્રીમહાપ્રભુ, ૧૦
અદેયદાનદક્ષશ્ચ મહોદારચરિત્રવાન ॥

પ્રાકૃતાવૃત્તિવ્યાજ મોહિતાસુરમાનુષઃ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ—ન આપી શકાય એવાં દાન દેવા સમર્થ એવા, અને
ઉદાર ચરિત્રવાળા અને પ્રાકૃત જનને અનુસરવાના મીષેથી આસુરી
જનોને મોહિત કરનાર. ૧૧

વૈદ્યાનરો વદ્ધભાખ્યઃ સર્વથોહિતકૃતસતામ્ ॥

જનશિક્ષાકૃતેકૃષ્ણ ભક્તિકૃત્તિષ્ણેષ્ટઃ ॥ ૧૨ ॥

અર્થ—અમિથી ઉત્પન્ન થએલા વદ્ધભનામવાળા સારા રૂપ-
વાળા સત્પુરુષોના હિતકારી, મનુષ્યોને શીખવવા સાર શ્રીકૃષ્ણની
ભક્તિ કરનારા, સમગ્ર ઇચ્છીત વસ્તુને આપનાર એવા શ્રી આચાર્યભુ
મહાપ્રભુ છે. ૧૨

सर्वलक्षणसंपन्नः श्रीकृष्णज्ञानदा उरः ॥
स्वानंदं दिलः पद्मदलायतविलोचनः ॥ १३ ॥

अर्थ—सर्व लक्षणधी युक्त, श्री कृष्णना मानते हेनार, अने
उर अने पोताना स्वर्गपे करीने ज्ञानदागा पद्मना हस सरआ
वीक्षण नेत्रवागा जेवा श्रीमहाप्रभुल. १३

कृपाङ्गवृष्टिसंदल दासदासी प्रियःपतिः ॥
शेषद्रव्यातसंस्तुत लज्जतिरुलक्तसेवितः ॥ १४ ॥

अर्थ—कृपायुक्त द्रष्टिप वृष्टिवर जेरी धरेला दासदासी
जतेने प्रीय, अने रोपवाणा द्रष्टीवर भक्तीना दृष्टीयेने आणी
नांभनार, अने भक्तीजे सेवेला जेवा श्रीमहाप्रभुल. १४

सुभसेव्या दुःसराद्यो दुर्ध्वलांघ्रिसरोरुहः ॥

ઉચ્ચપ્રતાપો વાકસીંધુ પૂરિતાશેષસેવકઃ ॥ ૧૫ ॥

અર્થ—સુખે કરીતે સેવવા યોગ્ય. દુઃખે કરીતે આરાધના કરવા યોગ્ય, જેમના ચર્ણરૂપી કમલ દુર્લભ છે, ઉગ્ર પ્રતાપવાળા, વાણીરૂપ અમૃતવડે સમગ્ર સેવકોને પૂર્ણ કરનાર. ૧૫

શ્રીભાગવતપીયૂષ સમુદ્રમથનક્ષમઃ ॥

તત્સારભૂતરાસસ્ત્રી ભાવપૂરિતવિગ્રહઃ ॥ ૧૬ ॥

અર્થ—શ્રીભાગવતરૂપ અમૃતનો સમુદ્ર તેની કથા કરવામાં સમર્થ અને તે ભાગવતને વિષે સારભૂત એવી રાસકીર્તિ સ્ત્રીભાવે કરી પરિપૂર્ણ દેહવાળા. ૧૬

સાંનિધ્યમાત્રદત્ત શ્રીદૃષ્ટ્યપ્રેમાવિશ્વક્રિદઃ ॥

રાસલીલૈક્તારપર્યઃ કૃપયૈતત્કથાપ્રદઃ ॥ ૧૭ ॥

અર્થ—પૌતાની સન્નિધિ મન્નમાં શ્રીકૃષ્ણને વિષે પ્રેમનું તાન
કરનાર એવા અને મુક્તિને દેનારા રસ લીલામાં એક તાત્પર્યવાળા
અને કૃપાવા કરીને એ શ્રીકૃષ્ણની કથાને દેનારા. ૧૭

વિરહાનુભવૈકાર્થ સર્વત્યાગોપદેશકઃ ॥

ભક્ત્યાચારોપદેશાય કર્મમાર્ગપ્રવર્તકઃ ॥ ૧૮ ॥

અર્થ—કેવળ વિરહના અનુભવ સાથે સર્વ ત્યાગનો ઉપદેશ કર-
નારા ભક્તિ વાસ્તે આચારનો ઉપદેશ કરનારા અને કર્મમાર્ગને પ્રવ-
ર્તનવાસ એવા શ્રીઆચાર્યજી. ૧૮

યાગાદો ભક્તિમાર્ગૈકસાધનત્વોપદેશકઃ ॥

પૂર્ણાનંદઃ પૂર્ણક્રમો વાક્યપતિ વિબુધેશ્વરઃ ॥ ૧૯ ॥

અર્થ—યાગાદિ કર્મમાં ભક્તિ માર્ગનું એક સાધનપણું છે

એવો ઉપદેશ કરનાર પૂણે આનંદવાળા, પૂણે કામનાવળા, વાંછીના અધિપતિ, વિબુધના હમ્મર એવા શ્રીઆચાર્યજી. ૧૯

ફણ્ણનામસહસ્રસ્યવક્તાભક્તપરાયણઃ ॥

ભક્ત્યાચારોપદેશાર્થ નાનાનાક્યનિરૂપકઃ ॥ ૨૦ ॥

અર્થ—શ્રીફણ્ણના હજ્જર નામને કહેનારા અને ભક્તોને શર-
સ્વરૂપ અને ભક્તિ તથા અચારના ઉપદેશ સાર નાના પ્રકારના વા-
ક્યને નિરૂપણ કરનારા એવા. ૨૦

સ્વાર્થોન્નિસતાખિલપ્રાણપ્રિયસ્તાદશવેદિતઃ ॥

સ્વદાસાર્થપ્રતાશેષસાધનઃ સર્વશક્તિમૂકઃ ॥ ૨૧ ॥

અર્થ—શ્રીઆચાર્યજી અર્થે અખિલ પ્રાણને અર્પણ કરનાર
પુરુષોત્તે પ્રીય એવા અને તેવા તાદ્રશી પુરુષોત્તે વીંટાએલા અને

પોતાના હામને સાફ સમગ્ર સાધન કરનાર અને સર્વ શક્તિને પરણી
કરનાર એવા શ્રીઆચાર્યજી. ૨૧

ભુવિભક્તિપ્રચારેક્રૂતે સ્વાન્વયમુત્પિતા ॥

સ્વવંશેસ્થાપિતાડશેષસ્ત્રમાહુત્મ્યઃ સ્મયાપહુઃ ॥ ૨૨ ॥

અર્થ—પૃથ્વીમાં કેવળ ભક્તિનો પ્રચાર કરવા સાફ પોતાનો
વંશ કરનાર અને પિતાફળ અને પોતાના વંશને વિશે પોતાના સમગ્ર
મહાત્મ્યનું સ્થાપન કરનાર અને ગર્વનો નાશ કરનાર એવા શ્રીમહા-
પ્રભુજી. ૨૨

પતિવૃતાપતિઃ પારલૌકિકેહિકદાનકૃત ॥

નિગૂઢહૃદયો નન્યભક્તેષુજ્ઞાપિતાશયઃ ॥ ૨૩ ॥

અર્થ—પતિવૃતાઓના પતિ અને પરલોક તથા આ લોક સંબંધી

દાન કરનાર અને ગૃહ હિલચાળા આનંદ ભરેલામાં પ્રોત્તમ અંતઃપરણી
જણાવનાર. ૨૩

ઉપાસનાદિ માર્ગાતિમુગ્ધ રાહ નિવારકઃ ॥
ભક્તિમાર્ગે સર્વમાર્ગવૈવક્ષણ્યાનુભૂતિકૃત ॥ ૨૪ ॥

અર્થ—ઉપાસનાદિ માર્ગોમાં અતિ મુગ્ધ પુરુષોના મોહને મટા-
ડનાર, ભક્તિ માર્ગને વિષે સર્વ માર્ગથી વિવક્ષણી રીતે અનુભવ કરે-
નાર એવા. ૨૪

પ્રથમેશ્વરભોગોપદ્મ્યા શ્રીકૃષ્ણસ્વાદૃવિતે ॥
પ્રતિક્ષણનિકુંજસ્થલીલારસમુપ્પરિતઃ ॥ ૨૫ ॥

અર્થ—પ્રુદી રીતે શરણ માર્ગનો ઉપદેશ કરનાર, શ્રીકૃષ્ણના
હાથને જાણનાર, ક્ષણે ક્ષણે નિકુંજમાં યજ્ઞશ્રી લીલાના રસે કરીને

પરિપૂર્ણ એવા. ૨૫

તત્કથાક્ષિપ્તચિત્તસ્તદ્વિસ્મૃતાન્યો મજપ્રિયઃ ॥

પ્રિયમજ સ્થિતિઃ પુષ્ટિદીપ્તાકર્તારહઃ પ્રિય ॥ ૨૬ ॥

અર્થ—તે નિહંજનમાં શ્રીકૃષ્ણચંદ્ર સંબંધી રાસલીલાની કથાપડે
વિત્તને ખેંચનાર અને તે કથા કરવા સાદે અન્ય કથા વિદોષી
ઘાર્યેને વિસ્મરણ્ય કગવનાર અને વ્રજમાં પ્રિતિવાળા અને પ્રિયવ્રજમાં
સ્થિતિવાળા. અને પુષ્ટિ સંબંધી રાસલીલા કરનાર અને એકર્ષીતક
ભક્તમાં પ્રીતિવળા શ્રીઆચાર્યજી. ૨૬

ભક્તોચ્છાપૂરકઃ સર્વાજ્ઞાતલીલોડતિભોહનઃ ॥

સર્વાસક્તો ભક્ત માત્રાસક્તઃ પતિત પાવનઃ ॥ ૨૭ ॥

અર્થ—ભક્તની ઇચ્છાને પૂર્ણ કરનાર બીજ સર્વ પુરૂષોત્તમ

અમૃત છે લીલા નેની એવા, અને અત્યંત મોહ કરનાર, સર્વને-
 વિષે આસક્તિ રહિત, અને કવળ ભક્તને વિષે અઃસકત, અને પતિત
 પુરુષોને પવિત્ર કરનારા, એવા શ્રીઆચાર્યજી, ૨૭

સ્વયશોગાનસંદ્વજ દ્વયાંભોજવિષ્ટરઃ

યશઃપીયૂષલહરીસ્તાવિતાન્યરસઃ પરઃ ॥ ૨૮ ॥

અર્થ--પોતાનો જશ ગાવાથી પ્રસન્ન થએલા ભક્તના હૃદયરૂપ
 કમલમાં આસન કરનાર યશ રૂપ અમૃતની લહેરથી ભીંખવેલ છે
 અન્ય રસ જેણે એવા, અને શ્રેષ્ઠ એવા શ્રીમહાપ્રભુજી, ૨૮

લીલામૃતરસાર્દાર્દીતાખિલશરીરભૂત ॥

જાવદ્દુનસ્થિત્યાહસ્તહીલાગ્રેમપૂરિતઃ ॥ ૨૯ ॥

અર્થ--જેવરૂપ અમૃત સંબંધી રસાર્દ ભાવવડે સમ્પલ શરીર

ધારીને રસનાળાં કરનાર, અને શ્રોત્રોવર્દન ગિરિરાજની સ્થિતિમાં હિત્તા-
હવાળા અને તે શ્રીભગવદ્ લીલામાં પ્રેમરસ વડે પરિપુર્ણ એવા,
શ્રીમહાપ્રભુજી, ૨૯

યજ્ઞભોક્તા યજ્ઞકર્તા ચતુર્વર્ગવિશારદઃ ॥

સાત્યપ્રતિજ્ઞસ્થિગ્ધાતીતા નયવિશારદઃ ॥ ૩૦ ॥

(૮૦)

અર્થ—યજ્ઞભોક્તા અને યજ્ઞકર્તા, તથા ધર્મ, અર્થ, કામ
અને મોક્ષને દેવામાં હહાપણુ વાળા, સાત્યપ્રતિજ્ઞાવાળા, તથા ચતુર્વર્ગ
રહિત અને નિતિમાં ચતુર એના શ્રીઆચાર્યજી, ૩૦

સ્વકીર્તિવર્દનસ્તત્ત્વ-સૂત્રભાષ્યપ્રદર્શકઃ ॥

માયાવાદાપ્યતૂનાસિ બ્રહ્મવાદ નિરૂપકઃ ॥ ૩૧ ॥

અર્થ—પ્રોતાની કીર્તિને વધારનાર અને સંખ્ય, તત્ત્વ, અને

વ્યાસસૂત્રના ભાષ્યને કરનાર અને ગાયાત્રીદંડપ ક્રમાંકમાં અગ્નિ
સરખા અને બ્રહ્મવાદને નિરૂપણ કરનાર એવા શ્રીઆચાર્યજી. ૩૧

અપાક્રતાપિનાકદંધ-ભૂમિતઃ સહજ સ્મિતઃ ॥

ત્રિસ્રોત્રીભૂષણં ભૂમિ-ભાગ્યં સહજમુંદરઃ ॥ ૩૨ ॥

અર્થ--અલોકિક સર્વ શૃંગારગ્રહે મુગ્ધોભિન અને સહજ હારય-
વાગા તથુ લોકમાં ભૂપણ સરખા અને પૃથ્વીના ભાગ્યદંધ, તન્ના
સહજ મુંદર એવા શ્રીમહાપ્રભુજી. ૩૨

અશેષભક્તસંપ્રાર્થ્ય ચરણોગ્જરજ્જેધનઃ ॥

ઈત્યાનંદનિધેઃ પ્રાપ્તં નામ્નામષ્ટોત્તરંશતં ॥ ૩૩ ॥

અર્થ--જેના ચરણેકમળના રજરૂપી ધન અશેષ ભક્તજનોએ
સંપ્રાર્થનનીય છે (એટલે સારી રીતે દૃષ્ટિ કરના યોગ્ય છે) એવા

શ્રીઆચાર્યજી મહાપ્રભુજી છે, એ પ્રમાણે આનંદના સમુદ્રરૂપ શ્રીમહા-
પ્રભુજીનાં એકસોને આઠ નામ કહ્યાં. ૩૩

અદ્વાવિશુદ્ધચુદ્ધિયઃ પરત્યનુદિનં જનઃ ॥

સતદેકમનાઃ સિદ્ધિ-મુક્તિં પ્રાપ્નોત્ય સંશયઃ ॥ ૩૪ ॥

અર્થ—અદ્વાવડે વિશુદ્ધ ચુદ્ધિવાળો જે મનુષ્ય હશે તેને વિષે
નિશ્ચય મનવાળો થઈને આ સ્તોત્રનો પઠ કરે, તો તે પુરુષ કહેલી
મહા સિદ્ધિને પ્રાપ્ત થાય એમાં કંઈ સંશય નથી. ૩૪

તદપ્રાપ્તૌ વૃથા ભોક્ષ સ્તદાપ્તૌ તદ્ગતાર્થતા ॥

અતઃ સર્વાત્મમં સ્તોત્રમ્ જાત્યં ફળંરસાધિભિઃ ॥ ૩૫ ॥

અર્થ—તે શ્રીઆચાર્યજીની પ્રાપ્તિ વિના ભોક્ષ પણ વૃથા છે અને
તે સ્વમાર્ગ સંબધી રજની પ્રાપ્તિ થાય તો સારુજ્યાદિક ભોક્ષનું પણ

નિરર્થકપણું છે એ વારતે આ સર્વોત્તમસ્તોત્રથી શ્રીકૃષ્ણચંદ્રકમ નંમતી
 ઇચ્છાવાળા પુરૂષોએ જાપ કરવા યોગ્ય છે. ૩૫

અથ નવ રત્ન સ્તોત્રમ્ ॥

ચિંતા કાપિન કાર્યા નિવેદિતાત્મભિઃ કદાપિતિ ।
 ભગવાનપિ પુષ્ટિ સ્થાન કરિષ્યતિ લોકાક્રોધગતિ ॥૧॥

અર્થ—આત્માનું પણ સમર્પણ કરનારા ભક્તોએ કદી પણ
 કોઈ જાનની ચિંતા કરવી નહિ. અનુગ્રહમાં રહેનાર ભગવાન લોકો
 ક્રોધગતિને નહિ કરે. ૧

નિવેદનં તુ સમર્તવ્ય સર્વથા તાદૃશૌ જનૈઃ ।
 સર્વેશ્વરશ્ચ સર્વાત્મા નિજેચ્છા તઃ કરિષ્યતિ ॥ ૨ ॥

અર્થ—તેવા માણસો સાથે જરૂર ભગવાનને કરેલું નિવેદન સંભારવું. સર્વના હૃદયર સર્વના આત્મા પોતાની પચ્છાથી કરશે. ૨
 સર્વેષાં પ્રભુ સંબધો ન પ્રત્યેક મિતિસ્થિતિ:
 અતો અન્ય વિનિયોગે ચિંતા કાસ્વસ્યસો અપિચેત્ ॥૩॥

અર્થ—હૃદયરને સંબધ સર્વની સાથેકે. એકની સાથે છે અને એકની સાથે નહિં તેમ નથી. માટે અન્યના વિયોગ (હિપયોગ) માં પણ અને જે વિષે વિનિયોગ થયો હોય તે જે પોતાનો હોય તે-
 પણ શી ચિંતા ? ૩

અજ્ઞાનાદયવા જ્ઞાનાત્કૃત-માત્મનિવેદનચ્ચ ।

૯૫: કૃષ્ણ સાત્કૃત પ્રાણે રોષાં કા પરિદેવના ॥ ૪ ॥

અર્થ—અજ્ઞાનથી અથવા સંનર્થી અંકુશ્યને જેલું આત્મનિ-

વેદન કરેલું છે તેવા ભક્તોને અર્થત્વ શ્રી કૃષ્ણની સાથે જોના પ્રાણો
પણ્ય પ્રગમણ છે તેવાઓને કઇ ભક્તની વેદના છે? (કામ ભક્તની
પણ્ય નથી.) ૪

સઘા નિવેદને ચિંતા ત્યાજ્યા શ્રી પુરૂષોત્તમે ।
વિનિયોગેઽપિ સા ત્યાજ્યા સમર્થોહિ હરિઃ સ્વતઃ ॥૫॥

અર્થ—તેમજ શ્રી પુરૂષે સમ વિપયક નિવેદન ખાતે ચિંતા ન
કરતી, વિનિયોગ વિષે પણ્ય તે ચિંતા ન કરવી. કારણ્ય કે શ્રી હરિ
સર્વ સમર્થ છે.

હોદ્દે સ્વસ્થ્યં તથા વેદે હરિરતુ ન કરિષ્યતિ ।
પુષ્ટિ માર્ગે સ્થિતો યદમાત્સાક્ષિણો ભવતા અણિજ્ઞઃ ॥૬॥

અર્થ—લોકમાં તથા વેદમાં શ્રી હરિ સ્થિતિને નહિ કરશે

નેથી શ્રી હરિ પુહિભાગે સ્થિત છે તે માટે સર્વ સાક્ષી તરીકે
આગે. ૬

સેવાકૃતિર્ગુરો રાસા અભાધનં વા હરિચ્છયા ।

અતઃ સેવાપરંચિતં વિધાય સ્થીયતાં સુખમ્ ॥ ૭ ॥

અર્થ—ગુરની આદારપ સેવા કરવી. અથવા તેમાં જે હરિની
ધ્યાનથી તેનો બાધ થાય, તોપણ સેવાપર ચિત્તને રાખી સુખેથી
રહેવું. ૭

ચિત્તોદ્દેશં વિધાયાપિ હરિચંદ્રકરિષ્યતિ ।

તથૈવ તસ્યલીલેતિમત્ત્વા ચિંતાંદૃતંત્યજેત્ ॥ ૮ ॥

અર્થ—ચિત્તમાં ચિંતા કરીને પણ જે જે ધંધર કરશે, તે તે
તેની લીલા માનીને તરત ચિંતાને છોડી. ૮

તરમાત્સર્વોત્તમના નિત્ય શ્રીકૃષ્ણઃ શરણું મમઃ ।
 સદદ્વિભરેવં સતતં સ્થયમિત્યેવ એ મતિઃ ॥ ૯ ॥

અર્થ—માટે સર્વોત્તમપણાથી “શ્રી કૃષ્ણ માફે શરણું” “શ્રી
 કૃષ્ણઃ સરણું મમઃ” આ અષ્ટધર મંત્રનો ઉચ્ચાર કરતાંજ રહેવું. એ
 પ્રભાણે મારી જુદિ છે એમ શ્રી મહાચાર્યેજી આગ્રા કરે છે. ૯

અર્પુઃસ્તોત્રી.

સર્વદા સર્વભાવે ન ભજની યો વ્રજધિપ ।
 સ્વસ્થાય મેવ ધર્મોઽહિ નાન્યઃ ક્વાપિ કદાચન ॥ ૧ ॥

અર્થ—નિરંતર સર્વ ભાવથી શ્રી કૃષ્ણ ભજવા લાયક છે, આ-
 પણું (ભક્તભવનો) આજ (શ્રી કૃષ્ણ ભજનરૂપજ) નિશ્ચે ધર્મ.

ક્રમાંવ ગુપ્તારે પણ ખીજે ધર્મે નથી. ૧

એવં સદ્દાત્મ કર્તૃભ્યં સ્વયમેવ કલિષ્યતિ ।

પ્રભુઃ સર્વ સમર્થો હિ તતો નિશ્ચિંતતાં પ્રજેત ॥ ૨ ॥

અર્થ—એ પ્રભાણે હમેશ્વ કરવું પ્રભુ પોતેજ કરશે. જરૂર અ-
મવાન સર્વ રીતે સમર્થ છે તેથી નિશ્ચિંતનાને પ્રાપ્ત થવું ૨

યદિ શ્રી ગોકુલાધીશઃ ધૃતઃ સર્વાત્મના હૃદિ ।

તતઃ ક્રિમ પરં ખૃદિ લૌકિકૈ વૈદિકૈ રપિ ॥ ૩ ॥

અર્થ—જે શ્રી ગોકુલના સ્વામી (શ્રી કૃષ્ણ) સર્વેત્મ (તન,
મન, ધન ઇત્યાદિ ને કામનો સંબંધ હોય તે સર્વથી) ભાવથી
હૃદયમાં ધારણ કર્યા તો લૌકિક વૈદિક કર્મોથી ખીજું શું ક્ષત અ-
થંત ખર્જીનું કાંઈ પણ કરવાની જરૂર નથી. ૩

અર્થઃ સર્વાત્મનાશાન્ધદ ગોકુલેશ્વર પાદયોઃ ।
રમરણ્યં ભજનં આપિ ન ત્યાજ્ય મિતિ મે મતિઃ ॥૪॥

અર્થ—મ.ટે સર્વકાળ શ્રી ગોકુલેશ્વર (શ્રી કૃષ્ણનાં) બેડ ચર-
ણોનું સર્વાત્મભાવથી રમરણ્ય અને ભજન છોડવું નહિં. આ પ્રમણે
મારી મતિ છે એમ શ્રી મદાચાર્યના આગ્રહ કરે છે.

અથ સિદ્ધાન્ત રહસ્યમ્

આવણ્યુચ્યામલૈ પક્ષે જ્ઞેકાદશ્યાં મહાનિષિ ।
આશાદ્ભગવતા પ્રોક્તં તદક્ષરથ ઉચ્યતે ॥ ૧ ॥

અર્થ—આવણ્યુ માસના શુક્ર પક્ષમાં જ્ઞેકાદશીને દિવસે મધ-
રાત્રે સાક્ષાત્ (પ્રત્યક્ષ) ભગવાને ને કહ્યું છે તે અક્ષરે અક્ષર કહે-

વામાં આવે છે. ૧

બ્રહ્મ સંબંધ કરણા સર્વેષાં દેહ ભવયોઃ ।

સર્વે દોષ નિવૃત્તિર્હિ દોષાઃ પંચવિધાઃ સ્મૃતાઃ ॥ ૨ ॥

અર્થ—બ્રહ્મ સંબંધ કરવાથી દેહ ભવ બંધેના સર્વ દોષોની

૧ બ્રહ્મસંબંધ વળતે અપાતે સંપૂર્ણ ગદ્ય મંત્ર અધિકારીએ અર-
રપરસૂર્માન બાણવાનો વધિ છે તેથી તે અડી આપ્યો નથી. એ મંત્ર શ્રી
મદ્ વલ્લભાચાર્યજીને આપણુ શુદ્ધ ૧૧ ની મધ્યરાત્રે પ્રાપ્ત થએલો હોવાથી આ
સંપ્રદાયમાં દરવર્ષે ધનુષ સેવકોએ જ દિવસે અપવાસ કરી એ મંત્રની દીક્ષા
મહત્ત્વ કરે છે. દીક્ષા લેતી વખતે હાથના જોખામાં તુલસીપત્ર, શ્રી હરિને
સમર્પણ માટે સિન્ધુ ખરી સજે છે, તે ઉપરથી આ “બ્રહ્મ સંબંધ” કે
“બ્રહ્મ સમર્પણ” ક્રિયાને “તુલસી લેવા” એમ શુદ્ધરાત્રમાં કરેવામાં
આવે છે.

નિશ્ચિત થાય છે. તે દોષો પાંચ પ્રકારના હતા છે. ૨
 સહજ દેશ કાલોત્થા લોકવેદ નિરૂપિતા ।

સંયોગજઃ સ્પર્શજઃ શ્રી નમન્તૃત્યાઃ કથંચન ॥ ૩ ॥

અર્થ—લોક તથા વેદશાસ્ત્ર નિરૂપિત તે દોષો પાંચ પ્રકારના
 છે, ૧ સહજદોષ, ૨ દેશજદોષ, ૩ કાલજદોષ, ૪ સંયોગદોષ અને
 ૫ સ્પર્શજદોષ. આ દોષો આત્મનિવેદન કર્યા પછી કાષ્ટ રીતે માનવા
 લાયક નથી. ૩

૧ પાંચ પ્રકારના દોષ આ પ્રમાણે છે.

સહજ દોષ એટલે જન્મ સાથેજ યનારો જેમકે શુદ્ર જાતમાં જન્મ. દેશ
 દોષ મગધ દેસમાં જનું વગેરે. કાલજદોષ એટલે કળિયુગના બળથી અસ-
 તંત્રમાં પ્રવૃત્તિ. જોશો સંયોગજ દોષ એટલે ચાંડાલ વિગેરેના સંજયી ય-
 નારો દોષ. પાંચમો સ્પર્શજ દોષ એટલે જઘાદિકના સ્પર્શથી યનારો દોષ.

अन्यथा सर्व होषास्तु न निवृत्तिः कथं व्यन ।

असमर्पितवस्तूनां तस्माद्दर्जनं भावयेत् ॥ ४ ॥

अर्थ—भीष्म रीते सर्व होषोनी निवृत्ति काष्ठ रीते नया, तथा
असमर्पित वस्तुनो (अंशुप्रसादी पदार्थतो) त्याग करवो.

निवेदितः समर्थैव सर्व दुर्य्याहिति स्थिति ।

न भतं देवदेवस्य साभिषुक्त समर्पणम् ॥ ५ ॥

अर्थ—आत्मनिवेदन करनारा भगवद् भक्तोऽपि सर्व पदार्थ
भगवानने अर्पणु करीनेभ पे.तानो निर्वाह प्रसादी पदार्थथा करवो.
आ प्रभाषु भक्ति भागं नी स्थिति (रीत) छे. पणु अस्मि आम
प्रथमथी णुदे. कादी लघने पोते तेनो उपयोग करवो अने अस्मि
ज्येष्ठो भाग भगवानने अर्पणु करवो, आम न करवुं. प

તરમાદાહો સર્વ કાર્યે સર્વ વસ્તુ સમર્પણમ્ ।

દસાપહાર વચનં તથા ચ સકલં હરેઃ ॥ ૬ ॥

અર્થ—માટે પ્રથમ સર્વ દામમાં ભગવાનનેજ સર્વ વસ્તુનું સમર્પણ કરવું એકાદશ રકંવમાં ભગવાનને આપણું કરેલા પદાર્થનું અહણુ ન કરવું આવું જો વડા છે તે બીજા માર્ગનું છે. ૬ ન આદ્યા મિતિ વાક્યં હિ ભિન્ન માર્ગ પરંમતમ્ । સેવકાનાં યથા લોકે વ્યવહારઃ પ્રસિદ્ધયન્તિ ॥ ૭ ॥

અર્થ—ભગવાનને અર્પણું કરેલ પદાર્થ ન હોયો તે જુદા માર્ગનું વચન બર્ણવું. આ વાક્ય દાનમાર્ગ સાથે સંબંધ રાખનાર છે. જેમ સેવાના નિર્વાહ માટે ભગવાનને કાષ્ટ સંખ્યાબંધ દ્રવ્ય આગ્રામે અર્પણ કરવામાં આવ્યા હોય, તો તે પાછાં સેવાયજ નહિ અતે જો

લેવામાં આને તો શાસ્ત્રનિરૂદ્ધ છે. કારણ કે તે દાનમર્ગ સાથે સુબંધ રાખનારૂં કાર્ય છે. માટે આત્મનિવેદનમાં તો પોતાના આત્માનું પણ ભગવાનને અર્પણ કરવામાં આવે છે, તો પછી બીજી વસ્તુની તો વાતજ શી ? હૃદયજી વગેરે ભક્તોએ કરેલા સમર્પિત વસ્તુનો સ્વીકાર શ્રી ભાગવતમાં પ્રસિદ્ધ છે.

તથા કાચં સમર્થ્યેવ સર્વેષાં બ્રહ્મતા તતાઃ ।

ગંગાત્વં સર્વં દોષાણાં ગુણુદોષાદિ વર્ણના ॥ ૮ ॥

ગંગાત્વેન નિરુચ્યારથા તદ્દદત્તપિ ચૈવહિ ॥ ૯ ॥

અર્થ—જેમ જગતમાં સેવકોનો બચકાર રાહ પ્રસિદ્ધ છે. તેમ સર્વ પદાર્થ ભગવાનને સમર્પણ કરવા અને તેનથી બચકાર અલાભવો. કારણ કે સમર્પણથી સર્વ પદાર્થને બ્રહ્મપણું પ્રાપ્ત થાય છે.

સર્વ દોષોને ગંગાપણું પ્રાપ્ત થાય છે. શુભ દેવોનું વર્ણન ગંગાપણાથી નિરૂપણ કરવામાં આવે છે તેમ અર્ધો પણ બ્રહ્મરૂં. ૮-૯.

અથ કૃષ્ણાશ્રયઃ

સર્વ માર્ગોષુ નષ્ટેષુ કલોન્મ અલક્ષ્મિભિઃ ।

પાપહૃદ પ્રચુરે લોકે કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥ ૧ ॥

અર્થ—સર્વ માર્ગ નષ્ટ થયે છતે, પાપહૃદ મતો વાણો ખલ પુરખના ધર્મ રૂપ આ કલિયુગમાં મી કૃષ્ણ મારી ગતિ છે. ૧

ચ્છેષ્ટા ક્રાન્તેષુ દશેષુ પાપૈર્નિલયેષુ ચ ।

સર્પીરાવ્યગ્ર લોકેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિર્મમ ॥ ૨ ॥

અર્થ—પવિત્ર પવિત્ર સ્થાનો નીચ મનુષ્યોએ દબાવી લીધા

અટલે કેવળ પાપોનાં જને સ્થાનો થયાં. અને સપુરૂષોને નીચ જ-
નાયી થતી પીડાઓને જોઇ મોક્ષનાં ચિન્તો વ્યગ્ર થઇ ગયાં આત્મા
જાણતાં શ્રી કૃષ્ણજી મારી ગતિ છે. ૨

ગર્જાદિ તિથેવર્ષેષુ દુષ્ટેરેવાવૃતેષ્વિહ ।
તિસહિતાં ચિદ્દેવેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિ મેમ ॥ ૩ ॥

અર્થ—આ પૃથ્વીમાં શ્રી ગંગાદિ જે દુષ્ટતમ તિથેશ છે તેઓ
પશુ ચોતરફની દુષ્ટોએ દબાવ્યાં છે. તેથી તેમાં રહેલા દેવે (સ્ના-
નદિ કરમથી પાપોને મટાડનાર દેવતા)ના અતર્કિતને રાખી થકા-
માટે શ્રી કૃષ્ણજી મારી ગતિ છે. ૩

અહંકાર વિમૂઢેષુ સત્સુ પાપાનુચરિષુ ।
લાસ પૂજ્યર્થયત્નેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિમેમ ॥ ૪ ॥

અર્થ—અહંકારથી મંદ થયેલા, પાપોતે અનુભરનારા, લાભ પૂમને મારે યત્ન કરનારા, સત્પુરુષો થયે હતે હવે શ્રી કૃષ્ણજ મારી ગતિ છે. ૪

અપરિજ્ઞાનનળેષુ મંત્રેષ્વ વ્રતયોગિષુ ।

તિરોહિતાર્થ દૈવેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિ મેમ ॥ ૫ ॥

અર્થ—વ્રત તથા ક્રમ એ વિનાના અને અજ્ઞાનથી નાશને પ્રાપ્ત થયેલા એટલે કે સત્તાથી રહિત થઇ ગયેલા મંત્રો તથા છત્રો શ્રી કૃષ્ણજ મારી ગતિ છે. ૫

નાનાવાદવિનળેષુ સર્વ ક્રમેવ્રતાદિષુ ।

પાપહૃદૈક પ્રચરનેષુ કૃષ્ણ એવ ગતિ મેમ ॥ ૬ ॥

અર્થ—નાના પ્રકારના વાદોથી નાશને પેહોયેલા, પાપહૃદ મત-

માન્ય લોકોની પ્રવૃત્તિ યજ્ઞ છે મારે સર્વ કર્મો થા પ્રતો નહ થયા
જતાં શ્રી કૃષ્ણ મારી ગતિ છે.

અન્નમિદાદિ દોષાણાં નાશકો અનુભવેદ્વિતઃ ।

સાપિતા ખિલ માહાત્મ્યઃ કૃષ્ણ એવ ગતિ મેમ ॥ ૭ ॥

અર્થ—અન્નમિદાદિ વગેરે પાતકીઓનાં પાપોના પાન કરનારા
શ્રી કૃષ્ણ અમારા અનુભવમાં રહ્યાં છે. તેમજ શાસ્ત્રમાં પણ તેમનું
મહાત્મ્ય સર્વ પ્રસિદ્ધ છે તે શ્રી કૃષ્ણ મારી ગતિ છે. ૭

પ્રાકૃતઃ સકલાદેવા ગણિતાનન્દકં ભૂકૃત્ ।

પૂણ્યનન્દો હરિસ્તત્મા તૃષ્ણુ એવ ગતિ મેમ ॥ ૮ ॥

અર્થ—સર્વ દેવતાઓ પ્રકૃતિથી થયેલા છે, અક્ષરબ્રહ્મ મણિન
આનંદવાળું છે. શ્રી હરિ પૂણ્યનન્દ છે. તેથી શ્રી કૃષ્ણ મારી ગતિ છે. ૮

ત્રિવેદ ધૈર્ય ભરયાદિ રહિતરય વિશેષતઃ ।
પાપાસક્તસ્ય દીનસ્ય કૃષ્ણ એવ ગતિ મમ ॥ ૯ ॥

અર્થ—ત્રિવેદ, ધૈર્ય, ભક્તિ ત્રિગેરથી રહિત વિશેષે કરીને પાપમાં આમંત્રિવાળો અને વળી દીન એવો હું તેની શ્રી કૃષ્ણ ગતિ છે. ૫

સર્વ સામથ્યં સહિતઃ સંચત્ર વાપ્તિદાર્યદ્રુત ।

ચરણસ્ય સમૃદ્ધારં કૃષ્ણં વિજ્ઞાપયામ્યહમ્ ॥ ૧૦ ॥

અર્થ—સર્વ પ્રકારના સામર્થ્યવાળા, જન્મે દેશશ્રે સર્વ અર્થાને ઉત્પન્ન કરનાર શ્રી કૃષ્ણજ છે, તો હું તેમને જણાવું છું કે આપ ચરણે આવે તેમતો ઉદ્ધાર કરો છો, માટે મારી પણ નેમજ પ્રાર્થના છે. ૧૦
કૃષ્ણાયમ્ નિહં રતોત્રનં યઃ પરેત્કૃષ્ણ સન્નિધૌ ।

પરચાઅર્ચનાભવેત્ કૃષ્ણ ધતિ શ્રી વલ્લભો પ્રવીત્ ॥ ૧૧ ॥

અર્થ—શ્રી કૃષ્ણાશ્રય નમિક આ સ્તોત્રને જે માર્ણસ શ્રીકૃષ્ણની
પાસે બલે તેના આશયરૂપ શ્રી કૃષ્ણ થાય, એ પ્રમાણે શ્રીમહાથા-
ર્ષેન્દ્ર અઘા કરે છે. ધતિકમ્

અથ સેવા ફલમ્.

ચાદૃશી સેવના પ્રાપ્તા તત્તિહૌ ફલ સુચયતે ।
અલૌકિકસ્યદાને હિ ચાદઃ સિદ્ધયેન્મનોરથ ॥ ૧ ॥

અર્થ—જેવી સેવા કરવાને ફળી છે તેની સિદ્ધિમાં જે ફલ
થાય છે. તે હવે ફળીએ છીએ. તે ફળ તણુ પ્રકારે થાય છે. એક
અલૌકિક સામર્થ્ય, બીજું ભગવત્સાધુશ્રવ, અને ત્રીજું ભગવત્સેવા

લાયક દેહ, તેમાં પ્રથમ જ્યારે અલૈદિક સામર્થ્યનું જ્ઞાન ભગવાન તરફથી મળે છે ત્યારે સર્વ અંશરનાં દુઃખની નિવૃત્તિરૂપ “ સિદ્ધાન્ત મુક્તાવલી ” માં હલેશો પ્રથમ અંતોરથ સિદ્ધ થાય છે. ૧

ફલંવા હ્યધિકારો વા ન હાસો દ્યવનિયામકઃ ।

ઉદ્દેગઃ પ્રતિબંધો વા લોભેનાદ્યથાનુ પાધક્રમ ॥ ૨ ॥

અર્થ—દગમાં અથવા અધિકારમાં (સાધુજન માટે અથવા વૈદુષ્યદિ લોકમાં દેહની પ્રાપ્તિ માટે) કંઈ સમય નિયામક નથી. સતયુગમાં તેમ થતું હતું અને આજે નહિ થાય એમ ન સમજવું. અમે તે વખતે યોગ્ય સેવા થી લેઈએ. ફળ નિરંતર થાય છે. હદેગ (ચિત્તનું અંતઃગપણું,) પ્રતિબંધ (બીજા કાર્યોમાં આ અગ્નિ,) અને વિપયભોગ, આ ત્રણ સેવામાં મુખ્ય બાધક છે. આ

જણે લૌકિક અલૌકિક બેદશી બે પ્રકારના છે. તેમાં અલૌકિક હોય
 છે તે ભગવત્-ચિત્ત હોય છે. ૨
 અકર્તૃવ્યં ભગવતઃ સર્વથા ચેન્દ્રતિર્નહિ ।

યથાવાતત્ત્વ નિર્દ્વારે વિવેકઃ સાધનં મતમ્ ॥ ૩ ॥

અથ પંચ પદ્યાનિ.

શ્રીકૃષ્ણરસ વિક્ષિપ્ત માનસા રતિવર્જિતઃ ।

અનિર્વૃના હોકચ્ચેદ્દે તે મૃગ્યાઃ શ્રવણોત્સૃકઃ ॥ ૧ ॥

અર્થ—ભગવદ્દેશભજનરપમાં વિસિપ્ત મનવાળા એકદે જતે
 ભગવત્-ના ભજનનીજ સંપ્રદિત અપણા લાગેલી એવા, બીજે દેશાને
 પ્રિતિ વિનાના, હોક વેદમાં પ્રકૃતિ વિનાના, અને ભગવદ્દેશભજન—ક
 થ—શ્રવણ દિગ્ગંજ પરાયણ રહેનારા જતેના હૃત્તમ ભક્તો મળેલા ૧

વિ સિસમમનસો યે તુ ભગવત્સ્મૃતિ વિહ્વજ્ઞાનઃ ।

અર્થેક નિષ્ણાસ્તેયાપિ મધ્યમાઃ શ્રવણે ત્સુક્રઃ ॥ ૨ ॥

અર્થ—ખેદયુક્ત ચિત્તવાળા ભગવત્સ્મૃતિમાં વિત્તલ મનવાળા
અને સ્વાર્થપરામણ્ય રહેનારા અને શ્રવણ દિક્ષામાં શાંતિરસ ઉત્પાદ
વાળા જોઓ હોય છે તેઓ મધ્યમ કારીના કર્તેા જાણેલા ૨

નિઃસંદિગ્ધં કૃણ્ય તત્ત્વં સર્વભાવેન ચે વિદુઃ ।

તેત્વાવેશાતુ વિઠ્ઠલા નિરોધાદ્દા ન આનન્ધા ॥ ૩ ॥

અર્થ—જેઓ ભગવદાવેશથી અથવા નિષ્કેશી ચિન્તેા નિ-
રોધ કરવામાં વ્યાકૃત થયેલા અને ખીજી રીતે નહિ પણ નિઃસંદેહ
સર્વાત્મભાવથી શ્રી કૃષ્ણરૂપ તત્ત્વને જાણનારા હોય છે. ૩
પ્રજ્ઞ ભાવેન પૂર્ણાર્થાઃ ક્ષદાચિ તત્ત્વ સર્વદા ।

અન્યા સક્ષારતુ ચે દેવિ દધમાઃ પરિદીપિતાઃ ॥ ૪ ॥

અર્થ—દેહાચિત્ પૂર્ણભાવથી પૂર્ણ મનોરથવાળા કાષ્ટ વખતે વિષયવાસનાથી આશક્તિવાળા, કાષ્ટ વખત નહિ પણ આવી રીતના જે ભક્તો તેઓ હિન (અધમ) કાટીના બાણ્યવા, ૪

અનન્ય મનસા મર્ત્યા ઉત્તમાઃ શ્રવણાદિષુ ।

દેશકાલ દ્રવ્ય કર્તુ મંત્ર ક્રમ પ્રકારતઃ ॥ ૫ ॥

અર્થ—જે મનુષ્યો ભગવદ્ભક્તનશ્રવણાદિક્રમાં દેશકાલાદિ કર્મો અનન્ય મન રાખી કેવળ ભગવત્પરાયણ યજ્ઞનેજ રહે છે તેઓ ભક્તિ કરવામાં ઉત્તમ સ્થિતિના બાણ્યવા. ૫

શ્રી ચતુઃશ્લોકી ભાગવત.

શ્રી ભગવાન બોલ્યા—હે બ્રહ્મા હું તમને બક્ષે અનુભવ

સાથે મારા ખરા સ્વરૂપનું જ્ઞાન તથા તેનાં સાધનો રહેલું, તે તમે
અહીં કરો—સાંભળો. વળી માફ જેવું સ્વરૂપ, જેની સત્તા તથા જેનાં
રૂપો, ગુણો અને કર્મો છે તે સર્વનું મારા અનુગ્રહથી તમને વંચાથું
જ્ઞાન થાયો.

હે બ્રહ્મા! સૃષ્ટિની પૂર્વે હુંજ હતો, તે વખતે રથૂળ તથા સુ-
દમરૂપ ગાથા વગેરે બીજીં કાંઈ ન હતું, સૃષ્ટિની પછી પણ હુંજ
રહ્યો છું. જે આ સર્વ પ્રપંચ દેખાય છે, તે પણ હુંજ છું તથા પ્રસય
મયા પછી જે વસ્તુ આફે રહે છે તે પણ હુંજ છું અર્થાત્ હું અ-
નાદિ, અનંત તથા અદ્વિતિય હોવાથી પૂર્ણસ્વરૂપ છું.

જે વસ્તુ, વસ્તુતાએ ખરી ન હોય તે વસ્તુની પ્રતીતિ થતી
અને જે વસ્તુ ખરી હોય પણ તે દેખાય નહિ તે મારી માંયા બન-
તી. દર્શનમાં જેમ અંદ્ર એક છે, એ નથી. છતાં આંખના નિસારથી

જે બાસ છે, તેમ આ અમલ વરતુલાએ ખાંદુ છે છતાં સાચું બાસે છે. મળી મહેમાન જેમ રાહુ એક મઠ છે તોપણ તે દેખાતો નથી તે. અજ આમા સર્વનો સાક્ષી છે, પણ માયાથી અન્યાયિત હોવાને કીધે દેખાતો નથી.

જેમ પંચ મહાભૂતો સહિ સમસ્ત પક્ષી ભૂતિતક પાંચોમાં અર્થોત્ ઉત્પન્ન, મધ્યમ દેહમાં પ્રવેશ કરીને રહેલાં હોય તેમ જાણના છે કારણ કે તેઓમાં રહેલાં જ્નેષામાં આવે છે, પરંતુ તેઓ દેહાદિકના કારણરૂપ હોવાથી પાછળથી તેઓમાં પ્રવેશ કરીને રહેલાં હોય તેમ નથી પરંતુ મુળથીજ તેઓમાં છે તેમ હું આ ભૈનિક પદાર્થોમાં પાછળથી પ્રવેશ કરીને રહેલા નથી પરંતુ તેના કારણરૂપે પ્રથમથીજ તેઓમાં પ્રવેશ કરીને રહેલા હું અર્થાત્ મારી એવી સત્તા છે. આમાના સ્વરૂપને જાણવાવાળા પુરૂષે એટલુંજ જાણુના જે-

તું છે કે અન્વય તથા અતિરેક વડે સંગ નર્મ દેકણે જે રહે છે તેને આત્મા જાણુવો.

હે બ્રહ્મા ! જો પદમ સમાપ્તિ નો એકને કોટક મન્દિરે માં
આ મતને અનુમતિ જોવી કષ્ટે કર્યું નિવિ પ્રપાત્ન, નૃત્ય રમી
વેળાએ “ હું સ્વતંત્ર હતા છું ” કાળે નહીં હતા હતા
થયે નહિ.

પતિશ્રી મહાપૂર્ણ ભગવત રમે શ્રી વેદાન્તે ચેત્રી
અદાનુદ્યમ મંત્રોવાળી સંહતાના ત્રીતીય રૂપે ભગવત મતે
બ્રહ્માના સર્વાદ્યાં મતુરેનોકો ભાગવત ન પૂર્ણ થઈ.

શ્રી નારાયણકવચ.

શ્રી મહા ભાગવત ૬, ૮.

શ્રી શુકદેવઃ કહે છે—હે રાજા ! પુરોહિત બનાવેલા વિશ્વ-
રૂપે ઇંદ્રે પૂજ્યું, ભારે તેજ તેને જે નારાયણ કવચ કહ્યું હતું, તે
તમને હું કહું છું, તે એક ચિત્તે સાંભળો.

વિશ્વરૂપ કહે છે—હે દેવ ! કાષ્ઠ પશુ જતને ભય પામે
આવ્યો હોય ત્યારે મનુષ્યે હાથ પગ ઘેષ, આયમન કરી, દર્શની
પત્રી (વાંત્રી) ધારણ કરીને ઉત્તર દિગા તરફ મુખ રાખીને એમણું.
પછી અષ્ટાક્ષર તથા હાદ્ય અક્ષરના મંત્રથી અંગન્યાસ તથા દર-
ન્ય સ કરીને માન ધારણ કરી પવિત્ર થઈને નારાયણચંદ્રચત્રે ધારણ
કરવું. 'હૃં' નમોનારયણાય. આ અષ્ટાક્ષરના મંત્રના હૃં કાન્તિક

૧ હથિવિત સંસ્કાર પામેલાયે હૃં લેવો, બીજા મુઠ્ઠી દેવો.

અક્ષરોના અનુક્રમથી એ પગ, એ ગોઠવું, એ આચળ, પેટ, હૃદય, વક્ષઃ
 સ્થળ, સુખ અને મસ્તકમાં ન્યાસ કરીને અથવા ય ત્રી માંડીને
 ઉચટા અનુક્રમથી એ અક્ષરોનો મસ્તકાંગિય અંગેમાં ન્યાસ કરવો
 પછી ઓં નમો ભ્રમવતે વાસુદેવાય. એ હારણ અક્ષરના મંત્રથી આં-
 ગણીમાં તથા અંગુલાન્ન પર્વોમાં ન્યાસ કરવો. મંત્રના પ્રત્યેક અક્ષરને
 ઓંકારથી સંપુટ કરીને જમણા હાથની તર્જનીથી હાથની
 તર્જની સુધી આઠ આંગળીઓમાં આઠ અક્ષરોનો અને એ અંગુલાનાં
 ઉપરનાં એ પર્વોમાં તથા નીચેના એ પર્વમાં બાકીના ચાર અક્ષરોનો
 ન્યાસ કરવો. પછી ઓં વિષ્ણુવે નમઃ એ મંત્રથી અંગન્યાસ કરવો.
 તેમાં ઓંકારનો હૃદયમાં વિહારનો, મસ્તકમાં થ કરનો, બ્રહ્મટિના મધ્ય
 ભાગમાં, જુ કરનો શિખામાં, વે કરનો નેત્રામાં, ન કરનો સર્વ સંધિ-
 યોમાં અને મ કરનો મઃ અઆચરદઃ એમ કરીને સર્વ દિશામાં ન્યાસ

કરવો. એ પ્રમાણે ચાની પુરવે મંત્ર થતી થયું. ગળી ધ્યાન કરવા
 ચોખ્ખા, એથર્થાદિક ન સ્થિતિઓવાળા અને વિધા, તેજ તથા તપરૂપ
 મુક્તિવાળા પરમાત્માનું ધ્યાન ધરીને નીચે પ્રમાણે નારાયણ કવચનો
 પાઠ કરવો. ગરુડની પીઠ ઉપર ચરણક્રમજને ધારણ કરનારો, આઠ
 સિદ્ધિઓવાળા અને આઠ ભુવનઓમાં સંખ, ચક્ર, શ્વેત, હંત્ર, તરવાર,
 બાણ, ધનુષ્ય, અરે પાશને ધારણ કરનારા શ્રી હરિ માંહે સર્વ પ્રકારે
 રક્ષણ કરો. જગમાં મત્સ્વાવતાર ભગવાન જગ જંતુરૂપ વરૂણના
 માસથી મારી રક્ષા કરો, માયાથી બદ્ધ બનેલા વામન ભગવન
 રથણમાં મારી રક્ષા કરો, મર્વ બ્રહ્માંડરૂપ ત્રિવિક્રમ ભગવાન આઠ-
 લમાં મારી રક્ષા કરો, વન અને સંગ્રામ વગેરે સંકટનાં રક્ષણમાં
 અશ્વિરુદ્ધપતિના મર્ત્ય નસિંહ ભગવાન મારી રક્ષા કરો, કુળે ભગ-
 વાન ભારે અદ્વૈતસ્વથી હસ્યા હતા ત્યારે તેના મુખદંતી દીશ્યો.

ગાંધી હતા અને સ્ત્રીઓના મર્લ પત્રી ગયા હતા. પૈનાની દારૂને
 વેરું પુણિનો ઉદ્ધાર કરનારા અને યત્નરૂપ અવયવવાળા ચરાફ ભગવાન
 આર્ગમ્મા મારી રક્ષા કરો. પંચતોનાં શિખરોપર પરશુરામજી મારી રક્ષા
 કરો. અને પ્રવાસમાં ભરતજીના વડિલ બંધુ ગંગમ લક્ષ્મણ મારી
 રક્ષા કરો. અભિયાર વગેરે હ્રય ધર્મથી તથા પ્રમાદથી નારાયણ
 મારી રક્ષા કરો. ગર્વથી નર ભગવાન મારી રક્ષા કરો. ચોરશ્વર દત્તા.
 ત્રય યોગના ત્રિનાથથી મારી રક્ષા કરો. ગુણોના સ્વામી દપિસદેવ
 કર્મચંદનથી મારી રક્ષા કરો. કામદેવથી સન્નિધિમાર મારી રક્ષા
 કરો. વાગે જતા દેવતાઓને નમસ્કાર નહિ કરવાથી થયેલા અપ.
 રાવથી હયઓવ ભગવાન મારી રક્ષા કરો. દેવર્ષિ નારદજી ભગવાદ.
 અક્ષિતમાં ચતા વિદ્યથી મારી રક્ષા કરો. સર્વ નરકોથી રક્ષા અમ.
 વાગે મારી રક્ષા કરો. કુપથ્યથી પન્વંતરી મારી રક્ષા કરો. જીનેન્દ્ર

નરસિંહદેવ ભગવાન કામ કોષાદિકના અર્થથી મારી રક્ષા કરો. લોકોને
 સેવાદથી યમપુરૂષ મારી રક્ષા કરો. લોકોના ઉપદ્રવથી બળબદ્ધ
 મારી રક્ષા કરો. કોષવશ નામના સર્પ ગણોથી શેષ ભગવાન મારી
 રક્ષા કરો. ભગવાન વેદવ્યાસ અજ્ઞાનથી મારી રક્ષા કરો. પ્રમાદવાળા
 પાખંડીઓથી બુદ્ધદેવ મારી રક્ષા કરો. કાળના મળરૂપ કળિયુગથી
 ધર્મના રક્ષણ માટે અવતાર ધારણ કરનાર કલિક ભગવાન મારી
 રક્ષા કરો- કેશવ ભગવાન પ્રભાતમાં ગદાથી મારી રક્ષા કરો. વાંસજી
 ધારણ કરનારા ગોવિંદ ભગવાન સંગવકાળમાં મારી રક્ષા કરો.
 શક્તિને ધારણ કરનારા નારાયણ ભગવાન પૂર્ગાહન કાળમાં મારી
 રક્ષા કરો. ચક્ર ધારણ કરનારા ત્રિણ્ણ ભગવાન અધ્યાન્હ કાળમાં
 મારી રક્ષા કરો. હામ ધનુષ્યવાળા મધુદૈત્યને મારનારા ભગવાન અપ-
 રાહન કાળમાં મારી રક્ષા કરો. બ્રહ્મા, ત્રિણ્ણ અને રૂદ્ર એ ત્રિમૂર્તિ

માધવ ભગવાન સ્વાયંકાળમાં મારી રક્ષા કરે. હિંદ્રિયોના સ્વામી ભગ-
 વાન પ્રદોષ કાળમાં મારી રક્ષા કરે. ક્રોધલા પદ્મનાભ ભગવાન મધ્ય
 રાત્રિએ મારી રક્ષા કરે. શ્રી વત્સના ચિન્દવાગા ભગવાન પાંછવી
 રાતે માફે રક્ષણ કરે. ખડ્ગ ધરણ્ય કરનારા જનાર્દન ભગવાન મગ-
 રકામાં મારી રક્ષા કરે. દમોદર ભગવાન પ્રભાતમાં મારી રક્ષા કરે.
 કાળશૂર્તિ વિશ્વેશ્વર ભગવાન સર્વ સુધિયોમાં મારી રક્ષા કરે. હે
 પ્રલયકાળના અગ્નિ જેવા તીક્ષ્ણ ધારવાળા ભગવાને મુકેલા ચક્ર ! તું
 ચારે તરફ ફરીને વામુ સહિત અગ્નિ જેમ ધામને બાળી નાખે છે,
 તેમ શત્રુઓની સેનાને તુરત બાળી મુક. હે વજ્ર જેવા સ્પર્શવાળી
 ભગવાનની પ્યારી મદા ! તું કુખાંડ, વિનાયક, યક્ષ, રાક્ષસ, ભૂત,
 મહેા તથા શત્રુઓને બાંગી નાંખીને સુરે સુરા કરી નાંખ. હે પાંચ
 જન્ય શંખ ! ભયંકર શબ્દવાળો તું ભગવાને ડુંકવાથી ભયંકર શબ્દ

કરી શુદ્ધિઓના ઉદયને કંપાથી રાક્ષસ, પ્રમથ, પ્રેત, માનુષ, પિશાચ
 અને અઘરાક્ષસ વગેરે દ્યૌર દૃષ્ટિવાળાઓને ભગવાી દે, હે તિલક
 ધારવાળી તરવાર ! તું ભગવાનના હાથથી પ્રેરાયને શત્રુઓની સેના-
 ને મારી નાંખ હે ચંદ્ર જેવી સો દુહરીવાળી હાથ ! તું પાપી
 શુદ્ધિઓની આંખોને ઢાંકી દે અને દુહૃષ્ટિવાળાઓની દૃષ્ટિને હરી લે.
 અમને ગ્રહ, કેતુ, મનુષ્ય, સર્પ, દાહવાળાં જનાવર તથા પાપથી જે
 ભગ સાગે છે તે સર્વેનો તથા અમારા કન્યાશૂભાં મિદન કરનારનો
 ભગવાનના નામ રૂપી અઘ્રતા મિતંતથી તુરનનાથ ધાઓ. વેદનાં સ્તોત્ર-
 ત્રોથા કૃત્તિ કરાવા, વેદમય અને સમર્થ મહદ ભગવાન સર્વ સં-
 કટોથી મારી રક્ષા કરો, વિશ્વકુસેન ભગવાન પેાનાનાં નામોથી મારી
 રક્ષા કરો-ભગવાનનાં નામ, રૂપ અને આયુષ્ય સર્વળી આપતિ-
 ઓથો મારી રક્ષા કરો. ભગવાનના મુખ્ય પાર્ષદો અમારી કુલિક,

ઈન્દ્રિયો, મન તથા પ્રાણી રહ્યા કરે. આ સર્વ સત્વરાચર જગત્
 ખરેખર ભગવાનનું જ સ્વરૂપ છે, આ સત્યથી અમંગા મૂર્તિ હિપદ્રવો-
 નો નાશ થાઓ. ભગવાન ચોતે અંભેદ દૃષ્ટિવાસાઓની દૃષ્ટિમાં બેદ
 રહિતજ છે. તોપણ તે પોતાની માયાથી અ. મૂર્ખો, આ. મૂર્કો અને
 ત્રિહુનો નામની શક્તિઓને ધારણ કરે છે. એવાને મત્ત છે, તેા એ
 સત્ય પ્રમાણથી સર્વવ્યાપક અને સર્વજ્ઞ શ્રી હરે ભગવાન પોતાનાં
 સર્વ સ્વરૂપો વડે સર્વ કાળમાં અને સર્વ દેશોએ વ્યાપ્તી કર્યા કરે.
 નૃસિંહના નામની ગર્જનાથી લોકોના ભયને મટાડનારા અને પોતાના
 પ્રભાવથી દિગ્ગજ, હેર, હસ્ત, જલ, વાયુ અને અગ્નિ વગેરે મંત્ર
 પ્રદાયોતા સામર્થ્યને ગળીજનારા ભગવાન પ્રહ્લાદ (વૃસેહ) દિ-
 શાઓમાં, ખુલાઓમાં, હવે, નીચે, અંદર, બહાર અને ચારે તરફ
 વ્યાપ્તી રહ્યા કરે.

વૃણવર્ધમંત્રકાશ.

જોસ્વામી શ્રી બાળકૃષ્ણલાલજી મહારાજના આશ્રય તંત્રે દરમાસે શુદ્ધ ૬ નિચમીત બહાર પડે છે. આ માસિક ગ્રંથા વર્વમાં રૂમ્મા-મ્મંડ હિપર નીકળતું હતું તેનું નોંધાવર પહોંચાગમણી સાથે રૂ.૧-૦-૦ હતું છતાં પ્રથમ વર્વમાં તેના પ્રાહકોને મનપસંદ છ ભેટો આપવામાં આવી છે.

હાલ શાગણ્ય માસથી આ માસિકનું રૂ.૬ વધારી રોગત સાધન કરવામાં આવ્યું છે અને તેથી નોંધાવરમાં જુદા પાંચ અનાનો વધારો કરવામાં આવ્યો છે, નવા વર્વનું નોંધાવર પહોંચાગમણી સાથે રૂ. ૧-૫-૦ અગાઉથી મોઢલનારને ૦-૧-૦ ટપાલ અર્થ લઈ વૃણ-વૌપયોગી પાડપોથી, એ નામનું નિત્યનિયમનું ઉપયોગી પુસ્તક

બીજા વર્ષની પહેલી બેટ તરીકે આપવામાં આવ્યું છે, મોટાકા સિવાય-
ના જન્મને આ પુસ્તકની જરૂર હોય તેમણે ઉપાલ પર્વ સાથે રૂ. ૦-૬-૦
મોકલવા.

અમે તે માસમાં મોટાકા યજ્ઞ સક્રમ છે પરંતુ તોછાવર શરૂના
આદક ગણી તે પ્રમાણે અમાકીરી સેવામાં આવશે જ્ઞને તોછાવર બ-
રથી પાછલા અંકો પુરા પાડવામાં આવશે.

ગયા વર્ષના અંકોની જન્મને જરૂર હોય તેમણે રૂ. ૧-૪-૦
મોકલેથી છ બેટો સાથે અંક મોકલવામાં આવશે.

શા. દામોદરદાસ રેવાદાસ.

અવરથાપક વૈષ્ણવધર્મ પ્રકાશ.

પુનાદના-આતરસુંબા થઈને.

વૈષ્ણવધર્મપ્રકાશ માસિકની ઓફિસ મળતાં

પુસ્તકો ઇત્યાદી.

કિંમત. પૈસા.

શ્રી વલ્લભચરિત્ર

૨-૦-૦-૦

૦-૪-૦-૦

શ્રી ભાગવત તેનાણેવસટીક

૦-૦-૭-૦

૦-૧-૦-૦

શ્રી વલ્લભાખ્યાન

૦-૧-૨-૦

૦-૨-૦-૦

કિલ્લવલીલા

૦-૪-૦-૦

૦-૪-૦-૦

વૈષ્ણવધર્મવરાસ પુસ્તક ૧જી

૦-૦-૦-૦

૦-૪-૦-૦

શ્રી ગોવિન્દગીતાનું વચનામૃત

૦-૨-૦-૦

૦-૨-૦-૦

મલીકા ડીરેક્ટરી

૫-૦-૦-૦

૦-૪-૦-૦

હીરોનોદાર

બેટ

૦-૦-૦-૦

સર્વોત્તમરોગ

બેટ

૦-૦-૦-૦

નીચે પ્રમાણે દોરા તૈયાર છે. કિંમત ૧૦૦ પ્રતના રૂ. ૨-૦૦-૦
 પોષ્ટર ૦-૨-૦.

૧ શ્રીમદ્ વલ્લભાચાર્યજી આચાર્યજી મહાપ્રસિદ્ધનો હાથમાં સામઝ
 ૨ શ્રીમદ્ ગોરવામી શ્રી બાળકૃષ્ણલાલજી મહારાજનો મરયાની બે.
 ૩ મનો મણિગારનો કાંડ સાદકનો.

૪ શ્રીમદ્ ગોરવામી શ્રી દેવકીનંદનાચાર્યજી મહારાજનો કમીનેર સાદક
 ૫ શ્રીમદ્ " " અનિરૂદ્ધાચાર્યજી મહારાજનો " "
 ૬ શ્રીમદ્ લાલજી શ્રી રણછોડલાલજી રાજનંદનાચાર્યનો " "
 ૭ રીદટ શ્રી ગોવર્ધનલાલજી મહારાજ શ્રી નમદાસ " "
 સંવત ૧૯૬૫ નું પંચાંગ ૧૦૦ પ્રતના ૦-૬-૦ ગોષ્ટર ૮-૧-૬

શ્રી. હામોદર જેવાદાસ.
 વ્યવસ્થાપક બુલ્લેવધર્મ મંદિર.
 પુનાદરા-પોર આસિરજીઆ

પૃથિવિસંપ્રદાયી અંચકારોને ખેંચી અબર.

કાષ્ટપણ્ય વૈષ્ણવ પૃથિવિસંપ્રદાયી અંચ તૈયાર કરી તેમાં કાષ્ટ ગોસ્વામી આજકરતો ફોટો મુદ્રવા ઇચ્છા નૃસિંહજીના હાથે તેના ફોટા તૈયાર કરાવતા પહેલાં અમે તે સખી જણાવવા વિનંતી કરીએ છીએ. કે જેથી ફરી બંદોળા ખર્ચતો અચાવ થઈ મનપસંદ કામ મળે.

વલ્લભીસંપ્રદાયી કાષ્ટપણ્ય જગકરતો ફોટો આદરે મંગેલી ઘણીજ કુંદી મુદ્રતા પ્રમાણમાં વિદાયત બાંધે તૈયાર કરી આપીશે જરૂર પ્રસંગે પત્રકારો ખેંચાસો કરવો.

શા. દાસોદર દેવાદાસ.

વ્યવસ્થાપક વૈષ્ણવનમર્મ પ્રકાશ.

પૈનાદરો-ગોપી આનંદચંદ્ર.

